

STORTINGET

Dokument 17

(2019–2020)

Rapport til Stortinget
fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten i 2019

Til Stortinget

1. Innledning

Den nordiske samfunnsmodellen har tjent landene og innbyggerne godt. Nordisk samarbeid har bidratt til å styrke verdifellskapet og samfunnenes robusthet i møte med globale utfordringer. Nordisk råd arbeider for et tettere samarbeid mellom de nordiske landene og myndighetene for å løse praktiske problemer for innbyggerne, slik at de på enklest mulig måte kan utfolde sine evner, ideer og livsmål uhindret av nabolandsgrensene.

Det nordiske samarbeidet fikk i 2019 en ny visjon og nye strategiske prioriteringer. Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region fram mot år 2030. De strategiske prioriteringene for de første fire årene er:

- Et grønt Norden – sammen vil vi fremme en grønn omstilling av samfunnene våre og arbeide for karbonnøytralitet og en bærekraftig sirkulær og biobasert økonomi.
- Et konkurransedyktig Norden – sammen vil vi fremme grønn vekst i Norden basert på kunnskap, innovasjon, mobilitet og digital integrering.
- Et sosialt bærekraftig Norden – sammen vil vi fremme en inkluderende, likestilt og sammenhengende region med felles verdier og styrket kulturutveksling og velferd.

Visjonen og prioriteringene er arbeidet frem av de nordiske samarbeidsministrene og vedtatt av de nordiske statsministrene i august 2019.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd ble i løpet av våren 2019 orientert om arbeidet med ny visjon av den nordiske samarbeidsministeren. Delegasjonen uttrykte støtte til de tematiske prioriteringene og sluttet seg til behovet for en sterkere politisk prioritering av det nordiske samarbeidet. Stortingets delegasjon ga også uttrykk for at en skarpere prioritering av det nordiske samarbeidet bør følges opp av et større politisk handlingsrom i det nordiske budsjettet på en drøy milliard norske kroner.

Nordisk råd som sådan ble imidlertid ikke involvert i utarbeidelsen av ny visjon, noe forsamlingen bemerket overfor de nordiske samarbeidsministrene under Nordisk råds sesjon i Stockholm. På slutten av året sendte Nordisk råd inn sine innspill til tematiske handlingsplaner for hvert prioriterte område.

Diskusjonen rundt budsjettprioriteringer og politisk styring preget arbeidet i presidiet i Nordisk råd i 2019. Presidiet vektla også nordisk og nordisk-baltisk sikkerhetspolitisk samarbeid i en verden hvor grunnleggende demokratiske verdier utfordres på stadig flere områder. Presidiet utarbeidet i 2019 blant annet en ny strategi for nordisk samarbeid for samfunnssikkerhet og beredskap.

Utvalget for velferd i Norden har leder og aktive medlemmer fra Stortinget. Utvalget har i 2019 hatt særlig fokus på ulikhet i helse, likestilling på arbeidsmarkedet og oppfølgingen av #metoo. Utvalget engasjerte seg i befolkningsundersøkelsen på Grønland som viste svært urovekkende tall på seksuelle overgrep mot og selvmord blant barn og unge, blant annet ved å sende

skriftlige spørsmål til den danske og grønlandske regjering, og til ministerrådet.

Utvalget for et bærekraftig Norden har også leder og aktive medlemmer fra Stortinget. Utvalget har i 2019 særlig engasjert seg i sirkulær økonomi og bærekraftig produksjon og forbruk. Utvalget har blant annet behandlet et forslag om en mer klimavennlig byggesektor, hvor det fokuseres på utarbeiding av felles nordiske standarder, tilrettelegging for å øke ressursutnyttelsen og anvendelse av mer miljøvennlige materialer i byggeprosessen.

I Utvalget for vekst og utvikling har Stortingets medlemmer stått i bresjen for å få reetablert et nordisk ministerråd for transport, som ble nedlagt i 2005. Det har vært fremmet flere forslag de senere årene, og medlemmene i utvalget har ment at Norden ikke kan bli verdens mest integrerte region uten å styrke samferdsels-samarbeidet. Under Nordisk råds sesjon i Stockholm ble det fra samarbeidsministrenes side sagt at behovet for et eget ministerråd var til stede, og at det ble tatt sikte på å få gjenopprettet dette.

Stortingets medlemmer i Utvalget for kunnskap og kultur har særlig engasjert seg i sammenhengen mellom frafall i skolen og folkehelse og gjensidig godkjenning av eksamensbevis og yrkeskvalifikasjoner i de nordiske landene. Innen utdanningssektoren har også representantene jobbet med å utarbeide en nordisk handlingsplan for friluftsliv og for økt mobilitet for folkehøyskolestudenter.

Oslo, 27. mars 2020

Martin Kolberg
delegasjonsleder

2. Rådets organisasjon

Nordisk råd har 87 valgte medlemmer fra landenes respektive parlamenter. Danmark, Finland, Norge og Sverige har 20 representanter hver, hvorav Danmarks representanter innbefatter to fra Færøyene og to fra Grønland, mens Finland har to representanter fra Åland. Island har sju representanter. Samarbeidet bygger på Helsingforsavtalen fra 1962 med senere endringer og rådets arbeidsordning.

Nordisk ministerråd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes regjeringer. Det gjennomfører rekommandasjoner vedtatt av rådet, og fremmer forslag til beslutninger for rådet. Ministerrådet fremlegger for rådet hvert år en årsberetning og et budsjett for det kommende året.

Plenarforsamlingen

Plenarforsamlingen utgjøres av rådets 87 valgte medlemmer og regjeringsrepresentanter. Forsamlingen

møtes til sesjon to ganger i året, en temasesjon på våren og en ordinær sesjon på høsten. Plenarforsamlingen er rådets høyeste besluttede organ og vedtar bl.a. rådets rekommandasjoner og uttalelser og interne beslutninger. Stemmerett har bare de valgte medlemmene, dvs. parlamentarikerne.

Presidiet

Rådets presidium består av en president, en visepresident og tretten øvrige medlemmer, som utpekes av plenarforsamlingen. Alle landenes delegasjoner skal være representert i presidiet.

Presidiet har ansvaret for rådets løpende virksomhet under og mellom sesjonene. I tillegg har presidiet ansvaret for behandlingen av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål, det nordiske samarbeidsbudsjettet og medlemsforslag som ikke sendes til utvalgene for behandling.

Presidiet kan agere som plenarforsamlingen mellom sesjonene.

Utvalgene

Rådet har fire fagutvalg:

1. Utvalget for kunnskap og kultur i Norden (18 medlemmer)
2. Utvalget for et bærekraftig Norden (18 medlemmer)
3. Utvalget for vekst og utvikling i Norden (18 medlemmer)
4. Utvalget for velferd i Norden (18 medlemmer)

Utvalgene behandler politiske saker på sine respektive områder. De innhenter fakta og behandler medlemsforslag og redegjørelser fra Ministerrådet. Utvalgets forslag sendes i form av en såkalt betenkning til Nordisk råds ledelsesorgan, presidiet, eller til plenarforsamlingen, for beslutning.

Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgave er å utøve kontroll med virksomheten som finansieres over det nordiske budsjett, og med saker som berører tolkningen av Helsingforsavtalen og andre nordiske samarbeidsavtaler. Kontrollkomiteen har sju medlemmer.

Valgkomiteen

Valgkomiteens oppgave er å forberede valg som avsluttes av plenarforsamlingen, og eventuelle supplementvalg som vedtas på plenarforsamlingens vegne. Valgkomiteen har sju medlemmer.

Delegasjonene

Hvert lands valgte medlemmer, varamedlemmer og regjeringsrepresentanter utgjør landets delegasjon i rådet. Den norske delegasjonen består av 20 medlemmer

valgt av Stortinget samt de av regjeringen utpekte representanter.

Delegasjonen konstituerer seg og velger leder, nestleder og ytterligere seks medlemmer som danner delegasjonens arbeidsutvalg. Delegasjonen har ansvar for sine egne utgifter innen den budsjetttrammen som Stortinget vedtar.

Partigruppene

Rådets medlemmer og varamedlemmer velges av parlamentene med hensyn til partienes styrkeforhold. Det finnes fem nordiske partigrupper:

1. Den sosialdemokratiske gruppen
2. Midtengruppen
3. Den konservative gruppen
4. Nordisk grønt venstre
5. Nordisk frihet

I tillegg er det medlemmer uten partigruppetilhørighet.

Fordelingen av verv og politiske saker drøftes og forberedes i gruppene før man tar beslutning i rådets organer. Partigruppene får økonomisk støtte av Nordisk råd, og hver gruppe har en partigruppesekretær.

Statsministrene

Statsministrene har en ledende rolle og det overgripende ansvar for det nordiske samarbeidet og møtes 3–4 ganger årlig. Formannskapslandet har ansvar for møtene.

Samarbeidsministrene

Samarbeidsministrene har ansvaret for samordningen av nordiske samarbeidsspørsmål i regjeringen og er ansvarlige for behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjettet.

I 2019 var Jan Tore Sanner (H) nordisk samarbeidsminister. Den norske delegasjonen har jevnlig kontakt med samarbeidsministeren og hans sekretariat.

Internettadressen til de nordiske hjemmesider: www.norden.org

E-postadressen til delegasjonen: internasjonal-avdeling@stortinget.no

3. Stortingets delegasjon til Nordisk råd

3.1 Valg og konstituering

Stortinget valgte den 11. oktober 2018 følgende delegasjon til Nordisk råd:

Stortingsrepresentant Martin Kolberg
 Stortingsrepresentant Ruth Grung
 Stortingsrepresentant Jorodd Asphjell
 Stortingsrepresentant Stein Erik Lauvås
 Stortingsrepresentant Ingalill Olsen
 Stortingsrepresentant Nina Sandberg

Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
 Stortingsrepresentant Bente Stein Mathisen
 Stortingsrepresentant Marianne Synnes Emblemsvåg
 Stortingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad
 Stortingsrepresentant Nils Aage Jegstad
 Stortingsrepresentant Solveig Sundbø Abrahamsen
 Stortingsrepresentant Helge André Njåstad
 Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
 Stortingsrepresentant Erlend Wiborg
 Stortingsrepresentant Heidi Greni
 Stortingsrepresentant Willfred Nordlund
 Stortingsrepresentant Freddy André Øvstegård
 Stortingsrepresentant Ketil Kjenseth
 Stortingsrepresentant Torhild Bransdal

I delegasjonsmøtet 5. desember 2018 ble stortingsrepresentant Michael Tetzschner og stortingsrepresentant Martin Kolberg valgt til henholdsvis leder og nestleder for 2019.

Solveig Horne (FrP) erstattet Ulf Leirstein i delegasjonen fra 15. oktober 2019.

Til medlemmer av Arbeidsutvalget ble valgt:
 Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
 Stortingsrepresentant Martin Kolberg
 Stortingsrepresentant Ruth Grung
 Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
 Stortingsrepresentant Willfred Nordlund
 Stortingsrepresentant Freddy André Øvstegård
 Stortingsrepresentant Torhild Bransdal
 Stortingsrepresentant Ketil Kjenseth

På rådets 70. sesjon 1. november 2018 i Oslo i Norge ble fordelingen for 2019 på presidium, utvalg og komiteer som følger:

Presidiet (15 medlemmer):
 Michael Tetzschner (H)
 Martin Kolberg (A)
 Heidi Greni (Sp)

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden (18 medlemmer):

Jorodd Asphjell (A)
 Marianne Synnes Emblemsvåg (H)
 Norunn Tveiten Benestad (H)
 Erlend Wiborg (FrP)

Utvalget for et bærekraftig Norden (18 medlemmer):
 Ketil Kjenseth (V), leder
 Willfred Nordlund (Sp)
 Ingalill Olsen (A)

Utvalget for velferd i Norden (18 medlemmer):
 Bente Stein Mathisen (H), leder
 Nina Sandberg (A)

Torhild Bransdal (KrF)
Ulf Leirstein (FrP)

Utvalget for vekst og utvikling i Norden (18 medlemmer):

Ruth Grung (A)
Stein Erik Lauvås (A)
Nils Aage Jegstad (H)
Solveig Sundbø Abrahamsen (H)
Freddy André Øvstegård (SV)
Helge André Njåstad (FrP)

Kontrollkomiteen (7 medlemmer):

Ruth Grung (A), leder

Valgkomiteen (7 medlemmer):

Jorodd Asphjell (A), leder
Norunn Tveiten Benestad (H)
Heidi Greni (Sp)

3.2 Møter i delegasjonen

Delegasjonen avholdt fem møter i rapporteringsperioden og ett møte i arbeidsutvalget. Delegasjonsmøtene ble i all hovedsak avholdt som forberedende møter til de faste møtene i Nordisk råd, hvor medlemmene har benyttet møtene aktivt til å informere hverandre om aktuelle saker i presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen.

Nordisk samarbeidsminister, Jan Tore Sanner, deltok på møtene 4. april og 23. oktober. Samarbeidsministeren orienterte delegasjonen om aktuelle saker i Nordisk ministerråd, med vekt på arbeidet med strategisk reform og ny visjon for det nordiske samarbeidet.

Generalsekretær i Foreningen Norden, Espen Stedje, orienterte på møtet 16. januar om arrangementer under 100-årsjubileet for Foreningen Norden i 2019.

Vibeke Hammer Madsen ble utnevnt til norsk medlem av Grensehinderrådet høsten 2018. Grensehinderrådet er et politisk oppnevnt organ som har fått i oppdrag av de nordiske regjeringene å fremme den frie bevegelsen innenfor Norden, både for enkeltpersoner og foretak. Madsen orienterte om sitt arbeid på delegasjonsmøtet 4. april.

Delegasjonsmøtet 19. juni ble i stor grad viet Nordisk ministerråds budsjettforslag for 2020, og hvordan delegasjonen og Nordisk råd for øvrig best arbeider med budsjettprosessen mellom Nordisk ministerråd og Nordisk råd.

Nordisk råds priser og prisutdeling var tema på delegasjonsmøtet 4. desember, hvor delegasjonen vedtok et høringsinnspill som ble oversendt Nordisk råds presidium.

Delegasjonen nominerte Michael Tetzschner til delegasjonens representant i Den nordiske investeringsbanken for perioden 1. juni 2020 – 31. mai 2022 og Norunn Tveiten Benestad til medlem i styret i Nordisk

informasjonskontor i Arendal og Julie Helmersberg Brevik i sekretariatet til vara.

4. Stortingets debatt om nordisk samarbeid

Ingjerd Schou (H) var utenriks- og forsvarskomiteens saksordfører for stortingsmeldingen om nordisk samarbeid og delegasjonens årsrapport for andre halvår 2017 og kalenderåret 2018. Sakene ble behandlet under ett. Schou fremhevet Nordisk råds arbeid med nedbygging av grensehindre for borgere i Norden, hvor siktemålet er å bringe de nordiske landene og myndighetene stadig tettere sammen og løse praktiske problemer for våre innbyggere. Schou sa arbeidet for å nå FNs bærekraftsmål 14 om havene ble særlig vektlagt under Stortingets presidentskap i Nordisk råd i 2018. Når det gjelder stortingsmeldingen om nordisk samarbeid viste Schou til ny visjon og målstruktur for Nordisk ministerråd. De tre strategiske hovedprioriteringene som presenteres i meldingen, er positive, sa hun. De tar hensyn til både store utfordringer vi står overfor, og områder der det faktisk er mulig å gjennomføre noe gjennom nordisk samarbeid. Dette gjelder et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et inkluderende Norden. Schou sa at Norge har de beste forutsetninger for å spille en svært sentral rolle i arbeidet med å nå disse tre strategiske hovedprioriteringene, kanskje spesielt med tanke på målet om et grønt Norden.

Martin Kolberg (A) ga honnør til samarbeidsministrene for å ha drevet fram den nye visjonen og de tre strategiske prioriteringene for nordisk samarbeid. Han sa det var på sin plass med en opprydning i de ulike strategier og prioriteringer i det nordiske samarbeidet. Han beklaget, imidlertid, at Nordisk råd som sådant ikke har blitt konsultert i utarbeidelsen av en ny visjon og strategiske prioriteringer, men imøteså prosessen med konkretisering av strategien, hvor Nordisk råds presidium og utvalg skal gi sine innspill. Kolberg understreket at skatteregler og ulikheter i yrkeskvalifikasjoner er eksempler som vanskeliggjør mobilitet i Norden og målet om å gjøre Norden til verdens mest integrerte region. Han nevnte Nordisk råds strategi for samfunnssikkerhet og beredskap og sa at forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål spiller en stadig viktigere rolle i det nordiske samarbeidet. Angående det nordiske budsjettet på i overkant av 1 milliard norske kroner sa Kolberg at det ligger en forventning i den norske delegasjonen og Nordisk råd for øvrig om at det politiske handlingsrommet i budsjettet vil øke med den nye visjonen. Han fremholdt at politikerne har latt sekretariatet og embetsmennene styre altfor mye av utarbeidelsen av Nordisk råds budsjett.

Ketil Kjenseth (V) sa det nordiske lavutslippssamfunnet er en stor visjon, men også særdeles viktig, og at

det er tatt mange viktige grep i det nordiske samarbeidet over lang tid. Han sa det er mulig å skape et bærekraftig Norden, og at det er mulig å bli den regionen i Europa som er best på sirkulærøkonomi. Han fremhevet arbeidet i Utvalget for et bærekraftig Norden om karbonfangst og -lagring. Han sa Svanemerket er en av de nordiske suksessene, og at åtte leverandører har fått lisens på at de har svanemerket drivstoff. Han nevnte finans og teknologi som viktige drivere i den grønne omstillingen og Nordic Environment Finance, som finansierte 124 nye grønne prosjekter bare i 2018. Han understreket at det også var viktig å få med den private kapitalen og pensjonskapitalen inn i arbeidet.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) sa det parlamentariske samarbeidet er viktig for å sikre at den nordiske velferdsmodellen er bærekraftig over tid, og at løsninger på hvordan velferdsmodellen skal utvikles, må finnes i fellesskap med de nordiske landene. Hun sa at noe av det mest dynamiske nordiske samarbeidet er innenfor forsvar, sikkerhet og beredskap. Samtidig understreket hun at kulturområdet må løftes tydeligere frem i Nordisk råd, da det bidrar til å styrke felles identitet og forståelse mellom de nordiske landene.

Statsråd Jan Tore Sanner (H) sa Norge har vært pådriver i arbeidet med en ny visjon og nye strategiske prioriteringer for Nordisk ministerråd, med mål om et tydeligere og mer effektivt samarbeid. Han redegjorde for de tre nye strategiske prioriteringene som først vil få full virkning for Ministerrådets budsjett og aktiviteter fra 2021. Han viste til hovedtema under Nordisk råds sesjon i 2018 om de nordiske lands evne til å hindre fremmede aktørers forsøk på å påvirke våre samfunn og demokratiske prosesser, arbeidet med samfunnssikkerhet og behovet for et styrket nordisk beredskapssamarbeid. Sanner sa det er viktig at de nordiske landene kan bruke sine respektive fortrinn til å møte dagens utfordringer, og at samarbeidet skal være relevant og nyttig for Nordens innbyggere og næringsliv.

Martin Kolberg sa at verken Nordisk ministerrådet eller Nordisk råd klarer å ta en god politisk styring med det nordiske budsjettet, og at det er vanskelig å holde oversikt over hva pengene reelt sett går til. Statsråd Jan Tore Sanner sa at reformarbeidet og budsjettarbeid henger sammen, og at litt av utfordringen i det nordiske samarbeidet har vært at man har lagt den ene satsingen oppå den andre og ikke fått til tydeligere prioriteringer. Han mente at ny strategi ga muligheter for å lykkes med å skape større rom for viktige politiske prioriteringer i forbindelse med budsjettarbeidet, og at det til syvende og sist er politikernes ansvar å få det til.

Martin Kolberg sa videre at man ofte føler at Ministerrådet ikke har tilstrekkelig respekt for Nordisk råds vedtak, hvor Nordisk råd kan fatte et enstemmig vedtak som allikevel blir lagt til side. Statsråd Jan Tore Sanner sa at både samarbeidsministrene og de enkelte ministerrå-

dene selvsagt må lytte til de vedtak og innspill som kommer fra Rådet, og at vedtakene skal få en grundig prosess og vurdering før man eventuelt går videre med dem, eller legger dem bort.

Ketil Kjenseth viste til den danske pensjonskassen, ATP, som har vist stor interesse for å investere i grønne muligheter og grønn omstilling, og sa at regjeringene og Ministerrådet har ambisjoner om et nordisk ministermøte om utvikling av grønne finansmarkeder. Han spurte om hva som var veien videre for dette. Statsråd Jan Tore Sanner sa at det vil være naturlig at dette følges opp enten overfor finansministeren eller klima- og miljøministeren i arbeidet med å konkretisere tiltak under de nye strategiske prioriteringene.

Bente Stein Mathisen (H) sa det er stor støtte til det nordiske samarbeidet i befolkningen. Klimautfordringer, globalisering, digitalisering og en uforutsigbar internasjonal situasjon gjør at Norden har mye å tjene på et effektivt og målrettet samarbeid på tvers av landene, sa Mathisen. Hun sa reformarbeidet i Nordisk ministerråd og Nordisk råd har hatt som mål å sikre et fokusert og effektivt samarbeid med større relevans og budsjettmessig fleksibilitet. Hun sa et viktig innsatsområde innenfor velferd er det nordiske samarbeidsprogrammet om inkludering av flyktninger og innvandrere. Det har fokusert på å få til en god inkludering i arbeidslivet, å dele erfaringer om hvordan man kan legge godt til rette for bl.a. mottak av enslige mindreårige flyktninger, og å utfordre sivilsamfunnets rolle i integreringen. Innenfor inkludering har det også vært fokusert på hindringene som personer med funksjonsnedsettelse opplever i møte med arbeidslivet og samfunnet for øvrig. Hun fremhevet arbeidet med velferdsteknologi og e-helse og at Norden, med sine 26–27 millioner innbyggere, har et pasientgrunnlag som er mer interessant for forskning enn hvert land for seg. Hun sa at antibiotikaresistens er en av de største helseutfordringene verden står overfor, hvor det hvert år dør 350 000 mennesker i Europa på grunn av resistente bakterier, og fremhevet Nordisk råds arbeid på dette feltet.

Hårek Elvenes (H) sa det nordiske forsvarssamarbeidet blir stadig viktigere i en situasjon der Europa må ta større ansvar for egen sikkerhet. Han viste til forsvarssattaché-stillingen som ble gjenopprettet i Stockholm og Oslo i 2017, ukentlige øvelser av luftforsvaret i de tre nordiske landene på Nordkalotten og avtalen som gjør det mulig å kunne lande på hverandres flyplasser. Han sa det er viktig å presisere at dette er et supplement til NATO, som er bærebjelken i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Jorodd Asphjell (A) sa han som president i det parlamentariske Østersjøsamarbeidet har fulgt opp arbeidet i Nordisk råd på havområdet. Han fremhevet viktigheten av lovsamarbeidet innen Norden om nedbyggingen av grensehindre, og at dette bør samordnes mere.

Han sa Utvalget for kunnskap og kultur har arbeidet med frafall i videregående skole, større satsing på yrkesfag og en godkjennelsesordning for ulike yrkesspesifikasjoner mellom de nordiske land. Han viste til Nordplus, som hvert år gir 10 000 innbyggere i Norden og Baltikum muligheten til livslang læring. Han sa kulturområdet kanskje er det området som binder oss mest sammen, og understreket viktigheten av nordiske prosjekter for å fremme kultur og ulike kulturformer på tvers av grensene. Han nevnte et initiativ for å støtte en søknad om VM i fotball for kvinner i Norden. Han fremholdt at det er et arrangement som kan være bærekraftig, bidra til likestilling og fremme kvinners kamp for en mer rettferdig oppmerksomhet i idretten.

Marianne Synnes Emblem (H) sa prinsippet om livslang læring og framtidens kompetanse står sentralt i det nordiske samarbeidet på utdanningsområdet, og at gjensidig anerkjennelse av utdanning og yrkeskvalifikasjoner på tvers av de nordiske landene er viktig å få på plass. Hun fremhevet også at Utvalget for kunnskap og kultur ønsker et samarbeid om digitalisering på utdanningsområdet gjennom utveksling og god praksis for ny pedagogikk, informasjon om utdanningsmuligheter og stimulering av en mer åpen og fleksibel tilgang til læring i Norden. Hun sa en felles nordisk satsing er viktig for å bygge en forsknings- og utdanningskompetanse av internasjonal kvalitet og styrke, og at styrket mobilitet, forskerutdanning og forskernettsverk, bl.a. for yngre forskere, er viktig i så måte. Hun sa samarbeid om biobanker, sosiale register og kliniske multisenterstudier på tvers av de nordiske landene er avgjørende, og viste til at Nordisk råd i 2019 vedtok et enstemmig forslag om å etablere en felles nordisk etisk komité for godkjenning av kliniske studier.

Stein Erik Lauvås (A) sa de nordiske landene er hverandres viktigste handelspartnere, men at potensialet er større dersom man bygger ned grensehindre ytterligere. Han sa den nye visjonen om at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030, er glimrende, og at en grunnleggende forutsetning for å oppnå dette er at folk og gods må kunne forflytte seg effektivt og miljøvennlig mellom våre land. Han viste til at et enstemmig Nordisk råd har vedtatt 15 punkter for effektiv planlegging, strategisk samarbeid, finansieringsmuligheter og politisk forpliktende samarbeid for transport i Norden, og at ett av punktene er at man oppretter et ministerråd for transport. Han viste til at svaret fra Ministerrådet ikke var tilfredsstillende. Han nevnte også at Nordisk råd enstemmig vedtok at man skulle ha et nordisk fond for å finansiere grensekryssende utredninger, og viste til at svaret fra Ministerrådet var kort og avfeidende. Statsråd Jan Tore Sanner sa angående et eget ministerråd for transport at de nordiske samferdselsministrenes vurdering så langt er at den uformelle kontakten de har, fungerer godt. Videre sa han at det

som del av reformarbeidet er naturlig at man også vurderer den strukturen som man jobber innenfor.

5. Nordisk råds prioriteringer 2019

Sverige hadde presidentskapet i Nordisk råd i 2019 med programmet «Norden hver dag – demokrati og folkelig forankring». Programmet hadde fire prioriteringer som var gjennomgangstemaer på Nordisk råds møter gjennom året:

- Likestilling – en forutsetning for demokrati
Et av demokratiets grunnleggende prinsipper og sentralt i det nordiske samarbeidet er likestilling mellom kjønn. Likestilte samfunn er et nordisk flaggskip og en forutsetning for at den nordiske modellen har blitt fremgangsrik. Men diskriminering av kvinner i Norden skjer enda. Derfor må arbeidet for likestilling stå høyt på den nordiske dagsorden for et bærekraftig demokrati som kjennetegnes av deltakelse.
- Digitalisering og digital kompetanse
Digitalisering er den mest samfunnsomveltende prosessen siden industrialiseringen. Utviklingen innebærer helt nye forutsetninger, behov og vilkår for individ og samfunn. Den påvirker vekst og bærekraft, velferd og likestilling, trygghet og demokrati. Digitalisering og digital kompetanse har endret hvordan mennesker innhenter informasjon, kommuniserer og relaterer til hverandre, som i forlengelsen påvirker forutsetningene for deltakelse i samfunnet. De nordiske landene har behov for en bred offentlig debatt, og digitalisering muliggjør folkelig forankring og styrking av bånd mellom politikere og velger.
- Grensehindre
Gjennom å forhindre og løse grensehindre bidrar Nordisk råd til å forenkle menneskers hverdag. Grensehindre handler om praktiske og hverdagslige problem. For å fremme et mer integrert Norden må hindre og informasjonsmangler som gjør det vanskeligere å flytte, pendle, studere eller drive næringsvirksomhet på tvers av grensene i Norden, bli færre. Spørsmål knyttet til e-resept, omsorg på avstand, og gjensidig anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner er blant de som settes på dagsorden.
- Klima og bærekraftig utvikling
Klimaendringer er en av vår tids største utfordringer, og miljøspørsmål er i sin natur grensekryssende. Klima påvirker mattrygghet, rent vann, bærekraftig bruk av naturressurser og økosystem, likestilling, helse og økonomisk vekst. Nordisk råd har over tid engasjert seg i miljø- og klimaspørsmål og legger stor vekt på FNs bærekraftsmål i sitt arbeid.

6. Nordisk råds 71.sesjon

Nordisk råds 71. sesjon ble avholdt i Stockholm 29.–31. oktober 2019.

6.1 Nordisk toppmøte

Toppmøtet mellom Nordisk råds medlemmer og de nordiske statsministrene handlet om «Hvordan kan den nordiske samfunnsmodellen utvikle og bidra til bærekraftig omstilling?». Sentralt sto spørsmålet om hvordan de nordiske landene kan føre en radikal klimapolitikk for å redusere utslipp og samtidig sørge for folkelig forankring og sosial dialog.

Islands statsminister Katrín Jakobsdóttir (Venstrebevegelsen – de grønne) innledet debatten. Hun sa at det ikke minst er takket være grasrotbevegelsene, miljøorganisasjoner, forskere og de unge som har deltatt i klimastreiker og engasjert seg i saken, at klima har fått en så tydelig plass i politikken. Hun fremholdt likevel at det først er når politikken og bedriftene har tatt sitt ansvar, at vi kan begynne å snakke om individers ansvar. Dette ble fulgt opp av den danske statsministeren, Mette Frederiksen (Socialdemokratiet), som forklarte at det er de kollektive og strukturelle løsningene som skal gjøre samfunnet grønnere, og at omstillingen skal være rettferdig og ikke skape kløfter mellom mennesker.

Statsminister Erna Solberg innledet med å si at FNs bærekraftsmål sier noe unikt om sammenhenger i våre samfunn, nemlig at vi må sørge for å holde naturen ren, stoppe klimaendringene, men også skape sosial utjevning, skape jobber og skape bedre samfunn for hele verden. Hun understreket at vi er nødt til å omstille oss og sørge for at vi omstiller oss på en slik måte at vi har folk med oss. Hun eksemplifiserte med omstillingen fra fossilbiler til null- eller lavutslippsbiler, som viser hvordan politikk kan dytte i riktig retning, men som også tar utgangspunkt i folks hverdag.

Martin Kolberg sa de nordiske samfunnene var godt rigget for å møte utfordringene, men fremholdt at det var avhengig av at vi klarte å utlikne de økende ulikhetene i samfunnene, og at omstillingen var avhengig av en sterk og kraftig fagbevegelse.

Christian Juhl (Nordisk grønt venstre) spurte statsminister Solberg om Norge vil bruke av oljefondet til å hjelpe fattige land med omstilling og møtet med klimaendringene. Erna Solberg svarte at oljefondet har vært blant de fremste av alle investeringsfond når det gjelder CO₂-fotavtrykket for de selskapene de investerer i.

6.2 Debatt med samarbeidsministrene

Islands samarbeidsminister Sigurður Ingi Jóhannsson (Fremskrittspartiet) redegjorde for virksomheten til Nordisk ministerråd i 2019 (Dokument 6/2019). Han sa det islandske formannskapet i Nordisk ministerråd har lagt stor vekt på å løfte det nordiske samarbeidet på kli-

ma- og miljøområdet. Internasjonalt samarbeid for å finne løsninger, enten gjennom bindende avtaler eller erfaringsutveksling, har også blitt høyt prioritert av de nordiske regjeringene. Arbeidet ble sparket i gang av et toppmøte mellom de nordiske stats- og klimaministre i Helsingfors, hvor man ble enige om et ambisiøst mål om å arbeide for karbonnøytralitet. Han sa Nordisk ministerråd var selv i gang med å utvikle en ambisiøs klimapolitikk for sekretariatet, som skulle vedtas i begynnelsen av 2020. Samarbeidsministeren understreket at vi står overfor en kjempemessig oppgave i alle deler av samfunnet for å møte klimatruslene. Han sa vi må benytte det momentum og engasjement som eksisterer for saken, og anså samarbeidet med fagsektorene, sivilsamfunnet og ikke minst Nordisk råd som viktig.

Den islandske samarbeidsministeren redegjorde også for Ministerrådets nye visjon og prioriteringsområder (Dokument 7/2019) og sa at samarbeidsministrene legger opp til en inkluderende prosess for å identifisere hvordan eksisterende og nye løsninger best kan bidra til å gjøre Norden til verdens mest bærekraftige og integrerte region. Fra arbeidet i 2019 vektla Jóhannsson digitaliseringssamarbeidet, hvis mål er at Norden skal bli verdens mest digitalt integrerte region, hvor muliggjøringen av å benytte nasjonal eID på tvers av grensene i Norden er et viktig delprosjekt. Han nevnte også mobilitetshandlingsplanen, som ble vedtatt i februar 2019, hvor blant annet gjensidig annerkjennelse av utdanning og yrkeskvalifikasjoner og tettere samarbeid om implementering av EU-rettsakter inngår. Jóhannsson redegjorde videre for verdens første store internasjonale konferanse om metoo, som fant sted i september 2019 i Island. Han sa at formannskapet har prioritert de unge i Norden, blant annet med vekt på medvirkning og dialog i arbeidet med konkretisering av ny visjon.

Hans Wallmark (Den konservative gruppen) var presidiets talsperson. Han understreket at dersom Norden skal være verdens mest integrerte region, så forutsetter det en dialog mellom regjeringsrepresentanter og parlamentarikere i det nordiske samarbeidet. Han kritiserte regjeringssiden for ikke å ha involvert Nordisk råd i prosessen fram mot ny visjon. Han understreket at Nordisk råds utvalg vil spille inn sine forslag til konkretisering av strategien. Videre vektla Wallmark grensehinderarbeidet som lakmustesten for om man lykkes i å integrere Norden ytterligere. Spesielt innen handel er det stor gevinst ved å bygge ned grensehindre, fremholdt han.

Ruth Grung sa at valgene som har vært i Norden, viser en økt politisk polarisering, ofte knyttet til klimasaken, og at det er viktig at befolkningen ser at politikkutformingen viser at man kan klare å kombinere opprettholdelse av god velstand med at man sørger for nye arbeidsplasser, en bærekraftig økonomi og sosial bærekraft. Hun viste til transportsektoren og Nordens

fremtredende rolle innen skipsfart, og sa at Norden har potensial og muligheter til å bygge ut grønn skipsfart. Hun etterspurte felles indikatorer for miljøprofil på skip og tilrettelegging av miljødifferensierte avgifter i de store havnene.

Ketil Kjenseth viste til den nye strategien og sa at Utvalget for et bærekraftig Norden allerede jobber mye med sirkulær økonomi, og at det er et stort engasjement for det i alle de nordiske landene. Han fremhevet arbeidet med karbonfangst og -lagring som et stort nordisk prosjekt som bare kan lykkes om vi arbeider sammen for å utvikle teknologien og for å finansiere den. Grønt drivstoff var et annet eksempel han fremhevet. Kjenseth understreket at utviklingen går raskt, og at det er viktig at utvalgene i Nordisk råd blir involvert i å utvikle de nye handlingsplanene.

Martin Kolberg understreket viktigheten av dialog på et tidlig tidspunkt mellom Nordisk ministerråd og Nordisk råd, slik at det blir en mer samkjørt tenkning rundt visjonen for det nordiske samarbeidet. Han viste så til at Greta Thunberg ikke ønsket å motta Nordisk råds miljøpris, og sa at det må respekteres og forstås, for Thunberg er et uttrykk for et folkelig engasjement som beriker den politiske debatten rundt de krevende oppgavene som ligger i å skape et grønt Norden. Videre sa Kolberg at det er de sterke fellesskapssammfunnene som har gjort Norden konkurransedyktig med høy verdiskaping, og at det er helt avgjørende at alle bidrar aktivt til at vi opprettholder det sterke fellesskapet i de nordiske samfunnene.

Jorodd Asphjell viste til arbeidet med lov om nasjonal sikkerhet og sikring av objekter og kritisk infrastruktur mot terrorisme og alvorlige hendelser, og sa at dette er et område som bør løftes i det nordiske samarbeidet. Han viste til forskningsarbeidet ved NTNU i Trondheim knyttet til hvordan materialer og konstruksjoner oppfører seg under ekstreme forhold, som kunne danne grunnlag for et nordisk samarbeid.

Den svenske samarbeidsministeren, Anna Hallberg (Socialdemokraterna), redegjorde for mobilitets- og grensehinderarbeidet (Dokument 8/2019). Hun viste til den overgripende handlingsplanen for mobilitet, vedtatt i februar 2019, med tre sentrale målsettinger: 1) muligheten til å benytte nasjonal eID på tvers av grensene i Norden, 2) harmonisere byggstandarder inklusive en felles nordisk standard om bygningers klimapåvirkning, og 3) felles anerkjennelse av hverandres yrkeskvalifikasjoner.

Stein Erik Lauvås viste til at et enstemmig Nordisk råd har bedt om at det blir opprettet et ministerråd for transport, og sa at det er behov for dette for at transportsaker kan bli fulgt opp på en god og ryddig måte. Han viste til at regjeringene ikke har imøtekommet dette. Han viste også til at den varslede transportkonferansen i 2019 ikke har blitt noe av, og at det er vanskelig å få

svar på henvendelser om transport på grunn av det manglende transportrådet, og ba om at samarbeidsministrene tok initiativ til å opprette det.

Islands samarbeids- og transportminister, Sigurður Ingi Jóhannsson, sa seg enig i behovet for et ministerråd for transport for å bli verdens mest integrerte region, og at det nå diskuteres med ministerrådets sekretariat å få det etablert. Han sa også at transportkonferansen vil bli avholdt i april 2020 i Island.

Den danske samarbeidsministeren, Mogens Jensen (Socialdemokratiet), redegjorde på vegne av formannskapslandet i Nordisk ministerråd i 2020 for det nordiske samarbeidsbudsjettet for 2020 (B 328/presidiet/C 2/2019). Han sa den nye strategien først vil få full gjennomslagskraft i Nordisk ministerråds budsjett i 2021, men at den blir retningsgivende også for aktivitetene i budsjettet for 2020. Han sa arbeidet med å skape et mer dynamisk budsjett blir videreført, og at det omfordeles 30 millioner danske kroner, tilsvarende tre prosent av budsjett. Han understreket at de prioriteringene Nordisk råd har lagt fram gjennom budsjettprosessen, er tatt med i budsjettet, som gjelder å styrke budsjettposten for et bærekraftig Norden, forebygge antibiotikaresistens, styrke det nordiske sivilrettslige arbeidet, harmonisere byggregler og -standarder, og vektlegge Norden i skolen.

Martin Kolberg sa at disponeringen av det nordiske budsjettet er et av de viktigste spørsmålene Nordisk råd behandler, men at den reelle omdisponeringen av midlene gjennom budsjettprosessen mellom Nordisk råd og Nordisk ministerråd er svært liten, og at han håpet den nye strategien også vil tilrettelegge for en bedre budsjettprosess hvor det ble en mer reell behandling av disponeringen av midlene.

6.3 Utenrikspolitisk debatt

Den islandske utenriksministeren, Guðlaugur Þór Þórðarson (Selvstendighetspartiet), innledet med å vise til hvor skjørt Arktis er, og i hvor stor grad områdene påvirkes av klimaendringene. Han understreket viktigheten av å styrke det nordiske samarbeidet innen klimaløsninger. Han sa at samarbeidet i Arktis må hvile på internasjonale regler, og at Arktis må forbli et lavspenningsområde. Han nevnte at utenriksministrene tidligere hadde feiret 20-årsjubileet for det nordiske ambassadebygget i Berlin, som er et eksempel på godt nordisk samarbeid, og sa at de nordiske landene har en sterk stemme når de står sammen internasjonalt, slik det gjøres for eksempel innen miljø- og likestillings-spørsmål. Han viste til at de nordiske landene gjennom flere tiår har støttet opp om et kraftig multilateralt samarbeid, fred og menneskerettigheter, demokratiske prinsipper og rettsstaten, men at dette er områder som er under stadig større press. Han sa det er viktig at Norden jobber sammen med sine nærmeste naboer og an-

dre likesinnede land. Han viste til Stoltenberg-rapporten fra 2009, som ga inspirasjon til økt nordisk samarbeid innen utenriks- og sikkerhetsspørsmål, men sa at mye har endret seg på det sikkerhetspolitiske området siden den gang, og at utenriksministrene derfor var blitt enige om å lage en ny rapport om sikkerhetspolitisk samarbeid.

Michael Tetzschner sa at flere store demokratiske land beveger seg vekk fra multilaterale institusjoner og den internasjonale rettsorden, og at manglende evne til å finne politiske løsninger gir spillerom for dem som ønsker å splitte vårt europeiske og nordiske fellesskap. Han sa at Norden ikke lenger kan ta de åpne samfunn for gitt, og at demokrati og rettsstat må vedlikeholdes, og at dette arbeidet må gjøres hjemme før vi retter moralske krav til andre. Han viste videre til at de nordiske landene har ulik tilknytning til EU og NATO, og at det medfører usikkerhet om hvilke garantier som virkelig vil gjelde den dagen det skulle bli bruk for dem. Han sa et nordisk forsvarssamarbeid uten en europeisk og en atlantisk forankring blir både sårbart og mangelfullt, og at Den konservative gruppen i Nordisk råd vil arbeide for at Norden kan integreres gjennom en sterkest mulig tilknytning til Europas forpliktende samarbeid, samtidig som vi bygger på en bekreftelse og styrking av NATO-samarbeidet.

Martin Kolberg sa at det er en dramatisk utvikling når vår fremste allierte, USA, bryter ut av det internasjonale samarbeidet på flere områder og har en president som heier på nasjonalistisk utvikling i andre land, som blant annet Storbritannia. Han spurte avslutningsvis om hva NATO-landene mener kollektivt om at et NATO-land invaderer et annet land, og mente at det er å undergrave hele den legitimiteten som NATO og den vestlige tenkningen om internasjonalt samarbeid er bygd på. Den danske utenriksministeren, Jeppe Kofod svarte at Norden har en stor oppgave med å forsvare det multilaterale og internasjonale samarbeidet, også overfor USA, og viste til Iran-avtalen og Paris-avtalen.

6.4 Forsvarspolitisk debatt

Sverige hadde formannskapet i det nordiske forsvarssamarbeidet, NORDEFCO, i 2019. Den svenske forsvarsministeren, Peter Hultqvist (Socialdemokraterna), holdt den forsvarpolitiske redegjørelsen. Han sa det svenske formannskapet har vektlagt implementeringen av den nye visjonen for NORDEFCO, som strekker seg frem til 2025, vedtatt under Norges formannskap høsten 2018. Hultqvist sa en forverret sikkerhetssituasjon i Norden gjør det enda viktigere å stå samlet, da vi er avhengig av hverandre når det blant annet gjelder forsyninger, tilgang til grenseoverskridende infrastruktur og transportveier.

De utfordringer Norden står overfor, strekker seg over hele skalaen, fra økt militær aktivitet, hybride trus-

ler, psykologiske operasjoner og desinformasjon, og en krise- eller konfliktsituasjon i vårt nærområdet vil påvirke alle landene, sa forsvarsministeren. Det har vært viktige fremskritt i det nordiske forsvarssamarbeidet de senere år, knyttet blant annet til bruk av hverandres landingsbaner, og det pågår et arbeid med å forenkle tilgangen for forsvarsmaktene til hverandres sjø-, luft- og landområder, sa han. Han nevnte også en felles nordisk anskaffelse av et uniformsystem, Nordic Combat Uniform, som en viktig milepæl. Hultqvist sa at totalforsvar nå var løftet innenfor NORDEFCO for første gang, med målsetting om å dele erfaringer og undersøke muligheter for økt samarbeid på området.

6.5 Aktualitetsdebatt om klima

Michael Tjernström, professor i meteorologi ved Stockholms universitet, var invitert til sesjonen for å innlede aktualitetsdebatten om klima. Tjernström understreket skillet mellom vær og klima. Været kan vanskelig spås mer enn en uke fram i tid, og kan by på stor naturlig variasjon over relativt kort tid. Klima handler om trender over lengre tid og om jordens energibalanse – stråler fra solen som kommer inn i atmosfæren, og varmestråler fra jorden som (ikke) går ut igjen. Tjernström fastslo at klimaet hverken er mer eller mindre kaotisk enn det har vært tidligere, men at det er kaotisk på en annen måte. Vær som tidligere ble ansett som ekstremt, oppfattes nå som mer vanlig.

Tjernströms hovedbudskap var at et samlet forskermiljø slår fast at det globale klimaet er endret siden begynnelsen av 1990-tallet, med en drøy grads oppvarming. Dette er et resultat av menneskelig aktivitet og forbruk av fossile energikilder som medfører utslipp av CO₂. Oppvarmingen er global, men den gir forskjellige utslag i ulike deler av verden. Den er aller høyest i polare områder. Dette medfører at polisen smelter, og at havet stiger. Klimaendringene handler ikke bare om endringer i temperaturer, men også om at balansen forrykkes i et helt system. Trenden er at tørre områder blir tørrere, og at områder som allerede har mye nedbør, får enda mer nedbør.

Tjernström understreket behovet for politisk lederskap i klimaspørsmålet og nødvendigheten av å handle raskt, mye og langsiktig. Parisavtalens mål om å begrense oppvarmingen til halvannen grad sammenliknet med 1990-nivå er allerede uoppnåelig. Togradersmålet er en teoretisk mulighet, men vil bli en enorm utfordring. Dersom man forsetter som nå, kommer oppvarmingen til å øke et sted mellom tre og fem og en halv grad innen 2100 sammenliknet med 1990-nivå, og potensielt mellom 10 og 12 grader i Arktis, sa Tjernström.

Debatten vakte mye engasjement, og mange av debattantene vektla at det ikke gjøres nok for å begrense utslipp av CO₂ i atmosfæren, og at konsekvensene av

ikke å handle kan bli fatale. Mange vektla også at markedet vil kunne tilpasse seg den nye grønne agendaen.

Ketil Kjenseth (V) påpekte at de nordiske landene leder an i energiomstillingen og benytter en stor andel fornybar energi. Han trakk blant annet fram transportsektoren, landbrukssektoren og utvikling av ny klimateknologi. Kjenseth fremhevet også hvor viktig det er å involvere engasjerte ungdommer i fremtidens klimatiltak.

Martin Kolberg (A) fokuserte på utfordringen med å kombinere kapitalismens natur, som fordrer stadig vekst, med behovet for store og langsiktige klimatiltak. Markedet vil ikke kunne tilpasse seg uten sterk politisk styring, og politikerne må tenke over hva slags økonomisk organisering som må ligge til grunn for at man skal kunne imøtekomme klimaagendaen.

Freddy André Øvstegård (SV) understreket at politikerne må lytte til forskerne. Han sa at grønn vekst ikke er mulig, og at økonomisk vekst innenfor rammene av dagens økonomiske system ikke er forenlig med reduksjon av utslipp. Øvstegård fastslo at det er på høy tid å erklære klimakrise.

6.6 Behandling av forslag og redegjørelser

6.6.1 Presidiet

Presidiet la frem et forslag om en strategi for styrket nordisk samarbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap (A 1824/presidiet). Strategien anbefaler de nordiske regjeringene å gjøre tiltak blant annet innen fredsbygging og konflikthforebyggende arbeid, cybersikkerhet, politisamarbeid, skogbranner, mat- og energiforsyning, helsesamarbeid, redningstjenester og nødkommunikasjon. Strategien ble vedtatt.

Presidiet foreslo å ikke gå videre med et forslag om å utvide Nordisk råds priser til å omfatte en TV-seriepris (A 1669/presidiet). Jorodd Asphjell talte for presidiets innstilling og sa at antall priser bør evalueres, og at bransjen selv ikke ønsker en utvidelse av filmprisen til også å omfavne TV-serier. Grunde Almeland talte for å inkludere TV-serier i Nordisk råds priser, og viste til at skillet mellom TV og film gradvis viskes ut, og at strømmetjenestene endrer hvordan film og TV-serier konsumeres. Presidiets innstilling ble vedtatt.

Presidiet la frem et forslag om endringer av forretningsordenens paragrafer 44, 65 og 83 (A 1811/presidiet), som ble vedtatt.

6.6.2 Kunnskap og kultur

Utvalget for kunnskap og kultur la frem et forslag om å anbefale Nordisk ministerråd å utarbeide en nordisk handlingsplan for friluftsliv (A 1795/kultur). Jorodd Asphjell (A) var talsperson for forslaget og påpekte at befolkningens økte engasjement rundt friluftsliv har en rekke positive innvirkninger på flere av Nordisk råds

prioriteringer, for eksempel folkehelse, bærekraftig turisme og integrering. Forslaget ble vedtatt.

Utvalget har i lengre tid arbeidet med et forslag om at osteopater autoriseres som helsearbeidere på linje med kiropraktorer i Norge og Sverige, slik denne yrkesgruppen allerede er i de andre nordiske landene (A 1808/kultur). Forslaget ble vedtatt.

Jorodd Asphjell (A) var talsperson for et forslag om å bedre vilkårene for folkehøyskolestudenters mobilitet og mulighet for samarbeid mellom nordiske folkehøyskoler (A 1809/kultur). Opphold på folkehøyskoler og mulighet for unge til å studere ved folkehøyskoler i andre nordiske land vil bidra til økt forståelse for felles nordisk kultur, språk og historie, sa Asphjell. Forslaget ble vedtatt.

Etter forespørsel fra utvalget la Nordisk ministerråd for kultur frem en kulturpolitisk redegjørelse (Dokument 15/2019). Formålet var å evaluere kultursamarbeidet i perioden 2013–2020 og presentere kulturministrenes strategi for nordisk kultursamarbeid fra 2021. Blant prosjektene er kultur- og språkprogram for barn og unge, økt satsing på barne- og ungdomslitteratur, samt integrering av nye nordboere gjennom kulturtilbud og bibliotekjenester.

Nordisk råd mottok et ministerrådsforslag om samarbeidsorganenes nordiske finansiering (B 327/kultur). Norunn Tveiten Benestad (H) var talsperson for forslaget og påpekte at forslaget er et kompromiss som har blitt til gjennom en dialog mellom utvalget, Nordisk ministerråd og de berørte organene innen forskning. Benestad anbefalte at Nordisk ministerråd gjennomfører forslaget. Ruth Grung (A) deltok også i debatten og uttrykte Den sosialdemokratiske gruppens reservasjoner. Gruppen mener at man bør ta en gjennomgang av institusjonene som i dag får støtte, og vurdere om de er de rette. Forslaget ble vedtatt.

Videre mottok Nordisk råd et ministerrådsforslag om samarbeidsprogram for utdanning og forskning 2019–2023 (B 329/kultur). Marianne Synnes Emblemavåg (H) var talsperson for forslaget. Hun fastslo at samarbeidsprogrammet er i tråd med utvalgets prioriteringer om utdanning og forskning, herunder vektlegging av livslang læring og fremtidens kompetanse. Forslaget ble vedtatt.

6.6.3 Bærekraft

Utvalgets forslag om klimavennlig byggesektor (A 1781/bærekraft) ble vedtatt. I forslaget fokuseres det blant annet på utarbeiding av felles nordiske standarder, tilrettelegging for å øke ressursutnyttelsen ved oppføring av nybygg og renovering av bygg, anvendelse av mer miljøvennlige materialer, samt reduksjon av CO₂-utslipp i byggeprosessen. Ketil Kjenseth (V) understreket at byggesektoren er en næring med stort potensial for økt bærekraft og at det er viktig å utvikle felles nor-

diske standarder, for eksempel knyttet til bruk av mer miljøvennlige materialer, slik som tre. Forslaget ble vedtatt.

Etter forslag fra utvalget ble det vedtatt å anbefale Nordisk ministerråd å styrke de nordiske institusjonene for finansiering av miljøtiltak (A 1783/bærekraft). Forslaget går blant annet ut på at Nordisk ministerråd bør gjennomføre en utredning av innretningen på de nåværende institusjonene – Den nordiske investeringsbanken (NIB), Nordic Environment Finance Cooperation (NEFCO) og Nordic Development Fund (NDF) – og vurdere om en felles nordisk grønn bank kan fylle samme funksjon. Videre bør Nordisk ministerråd tilrettelegge for møteplasser der virksomheter som ønsker å investere i klimatiltak, kan møtes og kartlegge behov, muligheter og felles standarder.

Videre ble utvalgets forslag om bærekraftig forbruk og produksjon (A 1794/bærekraft) vedtatt. Som et ledd i å fremme sirkulær økonomi og bærekraftig omstilling av samfunnet foreslår utvalget å videreutvikle bruk av det allerede velkjente Svanemerket. Forbrukere skal kunne være trygge på at produkter med dette merket er bærekraftige, har god kvalitet og er produsert med lavt energibruk og uten miljøskadelige stoffer. Ketil Kjenseth (V) påpekte i debatten at Svanemerket, som fylte 30 år i 2019, er et godt eksempel på et svært vellykket resultat av nordisk samarbeid.

Utvalget for et bærekraftig Norden behandlet et forslag fra utvalget for vekst og utvikling i Norden om Norden som ledende innen bærekraftig havbruk og havøkonomi (A 1772/vekst). I forslaget vektlegges det at de nordiske landene bør utvikle en felles miljøstandard og felles forvaltningssystem for hele verdikjeden i havbruksnæringen. En næring som produserer mat og økonomiske verdier, må videreutvikles på bærekraftig vis iht. FNs bærekraftsmål. Ruth Grung (A) og Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) engasjerte seg i debatten.

6.6.4 Vekst og utvikling

Utvalget for vekst og utvikling i Norden stilte seg bak Midtengruppens forslag om gjensidig godkjenning av utdanning og yrkesmessige kvalifikasjoner (A 1742/vekst). Forslaget fikk også støtte fra utvalget for kunnskap og kultur i Norden og ble vedtatt i plenum. Under debatten sa Jorodd Asphjell at vi snakker veldig mye om at vi er verdens mest integrerte region, men klarer likevel ikke å samordne systemer for yrkesutdannelser mellom de nordiske land, som vanskeliggjør muligheten til å ta seg jobb i et annet nordisk land.

Utvalget for vekst og utvikling i Norden fikk også vedtatt sitt forslag om et årlig barometer for nordisk integrasjon (A 1754/vekst). Dette vil være et hjelpemiddel for å følge opp visjonen om Norden som verdens mest integrerte region.

Den sosialdemokratiske gruppens forslag om å opprette en arktisk turistklynge (A 1778/vekst) ble også vedtatt. Forslaget anbefaler at det opprettes et nordisk arktisk turismesamarbeid med utveksling av kunnskap og eksempler på beste praksis. Freddy André Øvstegård var Nordisk grønt venstres talsperson i saken. Han ga uttrykk for støtte til forslaget, men samtidig bekymring for vekst i turisme i sårbare områder.

Grunde Almeland var utvalgets talsperson for forslaget om styrket styrekompetanse gjennom å sikre mangfold (A 1804/vekst). Han la vekt på at det er viktig å sikre en styresammensetning basert på mangfold av alder, kjønn og etnisk og kulturell bakgrunn for et vekstorientert selskap. Forslaget går ut på å be regjeringene kartlegge situasjonen, synliggjøre nytteverdien og å gjennomføre et seminar eller en konferanse med fokus på metoder. Forslaget ble vedtatt.

Forslaget fra Midtengruppen om å utarbeide en felles strategi for å redusere utslipp fra flysektoren (A 1802/vekst) ble også vedtatt. Ruth Grung bekreftet støtte fra sosialdemokratene og trakk frem el-fly som en interessant løsning. Freddy André Øvstegård fra Nordisk grønt venstre ga også uttrykk for støtte, men pekte på at om man skal senke utslippene fra fly, er det også behov for å fly mindre.

Den islandske samarbeidsminister Sigurður Ingi Jóhannsson holdt regjeringenes redegjørelse om det nordiske digitalsamarbeidet (Dokument 17/2019). Ketil Kjenseth understreket digitaliseringens betydning for at Norden skal bli den mest konkurransedyktige regionen i verden, men også den mest holdbare regionen i verden. I sin kommentar fremhevet Nina Sandberg at det er avgjørende å sikre alle Nordens innbyggere og nordiske bedrifter lik tilgang til digital kompetanse og sikre at de har lik nytte av digitalisering. Freddy André Øvstegård savnet i redegjørelsen noe om hvordan Ministerrådet jobber med personvern hensynet når det gjelder 5G-teknologi og at stadig flere personlige eendeler blir koblet opp til internett.

6.6.5 Velferd

Utvalget for velferd i Norden behandlet et medlemsforslag om nordisk samarbeid mot negativ sosial kontroll (A 1803/velferd), fremsatt av Midtengruppen. Nordisk råd vedtok å anbefale de nordiske regjeringene å styrke det nordiske samarbeidet innenfor forebyggende tiltak for å motvirke æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, samt å se på hvordan de nordiske land arbeider med hensyn til seksuelle minoriteter i forskjellige miljøer der æresrelaterte normer dikterer og utfordrer menneskers rett til å velge hvem de vil leve sammen med.

Utvalget for velferd i Norden behandlet også en innstilling over medlemsforslag om å stoppe adopsjoner fra diktaturer eller usikre land (A 1806/velferd),

fremsatt av Nordisk grønt venstres gruppe. Utvalgets talsperson, Bente Stein Mathisen, begrunnet hvorfor utvalget ikke ønsket å gå videre med forslaget med å vise til Haag-konvensjonen fra 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner. Mathisen viste til at de nordiske landene på nasjonalt nivå har utarbeidet klare retningslinjer for adopsjoner, hvor barnets beste er i sentrum. Flertallet i utvalget mener at det enkelte nordiske land håndterer dette på en god måte i dag.

Bente Stein Mathisen var Utvalget for velferd i Nordens talsperson for et medlemsforslag om e-resept i Norden (A 1798/velferd) fremsatt av Den sosialdemokratiske gruppen. Utvalget støttet forslaget, der målet er at nordiske borgere skal kunne hente ut sine e-resepter på apotek i hele Norden, og på sikt også i alle land innenfor EU. Mathisen la til at utvalget anbefaler at Nordisk ministerråd får fortgang i arbeidet med e-helse, e-resepter og e-identitet, slik at dette snart kan bli en realitet. Forslaget ble vedtatt.

Nordisk samarbeidsminister Jan Tore Sanner orienterte om ministerrådets innsatser og status på integrasjonsområdet (Dokument 10/2019). Sanner viste til Nordisk ministerråds treårige samarbeidsprogram for integrering av flyktninger og innvandrere (2016–2018), som ble forlenget med 3 år ved programmets slutt og nå går fram til og med 2021. Programmets hovedmålsetting er å understøtte landenes arbeid med integrering ved å styrke det nordiske samarbeidet med erfaringsutveksling og ny kunnskap, opplyste Sanner.

Bente Stein Mathisen var Utvalget for velferd i Nordens talsperson og ga i sitt innlegg honnør til ministerrådets arbeid, særlig med tanke på integrering av flyktninger. Herunder også for ministerrådets innsats knyttet til å få flere innvandrerkvinner inn på arbeidsmarkedet, og tiltak for enslige mindreårige asylsøkere. Flere debattanter pekte på et norsk initiativ om å etablere et nordisk nettverk som arbeider med bekjempelse av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, hvor erfaringer kan deles om hvordan vi kan få til en forandring i holdninger og praksis og fremme de verdiene vi står sammen om i de nordiske land.

Redegjørelse om Nordisk ministerråds arbeid for barn og unge (Dokument 9/2019) ble lagt frem av Islands samarbeidsminister Thomas Blomqvist (Svenska folkpartiet). Solveig Horne var utvalgets talsperson og viste til Nordisk råds og utvalgets engasjement for utsatte barn og unge. Horne gjorde samarbeidsministeren oppmerksom på at utvalget kommende år vil ha særlig fokus på selvmordsforebyggende tiltak. Horne var tilfreds med at prosjekter med barn og unge har økt betraktelig siden forrige redegjørelse, og forventet at Nordisk ministerråd kontinuerlig inkluderer barn og unge i sitt arbeid. Jorodd Asphjell i Utvalget for kunnskap og kultur i Norden la i sitt innlegg vekt på å lytte til barn og

unge og viktigheten av å støtte opp om unge menneskers politiske engasjement.

Nordisk ministerråds redegjørelse om likestilling (Dokument 12/2019) ble lagt frem av Danmarks samarbeidsminister Mogens Jensen (Sosialdemokratene). Jensen viste særlig til arbeidet som gjøres når det gjelder likestillingsintegrering på tvers av sektorene i Nordisk ministerråd. Nina Sandberg var talsperson både for Den sosialdemokratiske gruppen og for Utvalget for velferd i Norden. Sandberg mente likestillingsindikatorene vil gi et godt grunnlag for å følge med og følge opp ministerrådets arbeid, og Nordisk råd ser fram til at dette videreutvikles og blir enkelt tilgjengelig for allmennheten. Sandberg la til at Norden har en viktig rolle å spille internasjonalt. Nordiske erfaringer med systematisk likestillingsarbeid bør deles med andre land i verden. Sandberg kommenterte samarbeidsprogrammet for likestilling og etterlyste en tydeligere linje fra samarbeidsprogrammet til den aktuelle redegjørelsen. Sandberg mente at et godt grep for å fremme likestilling og inkludering ville vært om ministerrådet iverksatte det enstemmige vedtaket fra Nordisk råd om å gå foran med et likelønns-sertifikat i Norden. Bente Stein Mathisen viste til utfordringer med et stadig kjønnssegregert arbeidsmarked og deltidsarbeid.

Redegjørelse om Nordisk ministerråds samarbeid om funksjonsnedsettelse (Dokument 19/2019) ble lagt frem av Islands samarbeidsminister Sigurður Ingi Jóhannsson (Fremskrittspartiet). Stein Erik Lauvås etterlyste spesielt tiltak for hørselshemmede i Norden.

6.6.6   *Kontrollsaker*

Kontrollkomiteens leder, Ruth Grung, redegjorde for kontrollkomiteens gjennomgang av årsregnskap og revisjonserklæringer for 2018 for Nordisk råd, Nordisk ministerråd og Nordisk kulturfond. Hun viste til at den danske riksrevisjonen har avdekket svakheter i det felles økonomisystemet til disse institusjonene som har medført en risiko for feilaktige utbetalinger, og riksrevisjonens oppfordring om at samtlige bilag fra 1. januar 2018 blir gjennomgått. Hun sa at kontrollkomiteen har bedt om at det gjøres ytterligere stikkprøver fem år tilbake i tid. Hun viste videre til at riksrevisjonen mener årsregnskapene gir et rett bilde av aktiver, passiver og finansiell stilling. Kontrollkomiteen har derfor anbefalt, under noe tvil, at Nordisk råds regnskap for 2018 godkjennes, men med forbehold om at den pågående gjennomgang av regnskapsbilag og utbetalinger ikke avdekker vesentlige misforhold, og at ansvarsfrihet for ledelsen først kan finne sted når alle bilag og utbetalinger er kontrollert.

Grung redegjorde for kontrollkomiteens institusjonsbesøk i 2019 til Foreningene Nordens Forbund, hvor komiteen blant annet bemerket seg at Foreningene Norden i landene hadde store variasjoner i bruken av Nordjobb, og at det er uklarheter om den videre finansi-

eringen av Norden i Skolen, som har blitt den største undervisningsplattformen og formidler nordiske språk, litteratur og film. Grung redegjorde videre for institusjonsbesøk til Nordisk institusjon for videreutdanning innenfor arbeidsmiljøområdet (NIVA) i Helsingfors. Grung sa at NIVA driver effektiv kunnskapsutvikling om arbeidsmiljø, men mangler midler til å utvikle en e-læringsplattform og utvikle sitt virke innen nye arbeidsmiljøområder, delvis fordi aktivitetsmålene i bevilgningsbrevne fra Nordisk ministerråd er detaljerte på antall kurs og deltakere, noe som vanskeliggjør utviklingen av nye nettverk og kurstilbud. Grung redegjorde også for institusjonsbesøk til Nordisk Kulturkontakt, og sa kontoret savner dialog med de nordiske kulturministrene og midler til samhandling med relevante aktører og til å digitalisere innholdet av sitt bibliotek, som har den største samlingen av nordisk litteratur i verden. Hun sa komiteen håper ministerrådet vil følge opp dette i fremtidige budsjett.

6.7 Nye medlemsforslag

Følgende nye medlemsforslag ble lagt frem:

- Reduksjon av CO₂ i nybygg (A 1812/bærekraft), (Den sosialdemokratiske gruppen)
- Mikroplast i kroppen (A 1813/bærekraft), (Den sosialdemokratiske gruppen)
- Nordiske satsinger på naturlige løsninger for karbonfangst og -lagring (A 1823/bærekraft), (Nordisk grønt venstre)
- Styrking av nordiske mediers kompetanse om undersøkende journalistikk (A 1814/kultur), (Den sosialdemokratiske gruppen)
- Medlemsforslag om nordisk samarbeid mot skadevirkninger av narkotika (A 1827/velferd), (Midtengruppen)
- Medlemsforslag om å inkludere ekteskap mellom samme kjønn i den nordiske ekteskapskonvensjonen (A 1826/velferd), (Midtengruppen)
- Medlemsforslag om mottakelser og integrasjon av flyktninger og asylsøkere (A 1821/velferd), (Nordisk grønt venstre)
- Medlemsforslag om styrket samarbeid mellom de nordiske ambassadene for å hjelpe barn og ungdommer utsatt for negativ sosial kontroll, å komme hjem (A 1816/velferd), (Den konservative gruppen)
- Medlemsforslag om økt trygghet med New York-modellen (A 1818/velferd), (Den konservative gruppen)
- Medlemsforslag om effektivitetsmål og nøkkeltall for velferdssektoren (A 1817/velferd), (Den konservative gruppen)
- Medlemsforslag om å avskaffe tidsomstilling (somer og vintertid) i de nordiske land (A 1815/vekst og utvikling), (Midtengruppen)

6.8 Nordisk råds program for 2020

Island har presidentskapet i Nordisk råd i 2020. I sitt presidentskapsprogram fokuserer Island på tre områder: demokratiet, biologisk mangfold og språkforståelse i Norden. Det islandske presidentskapet vil:

- slå ring om demokratiet gjennom å bekjempe informasjonskaos og falske nyheter som undergraver det,
- slå ring om det biologiske mangfoldet som trues av klimaforandringer, forurensing og andre utfordringer som skyldes menneskelig aktivitet,
- fremme båndene mellom de nordiske landene gjennom å styrke språkforståelsen.

Island vil legge spesielt vekt på biologisk mangfold og å engasjere unge i Norden i arbeidet med biologisk mangfold i forkant av den nye FN-avtalen som skal vedtas høsten 2020. Island vektlegger herunder det biologiske mangfoldet i havet.

Når det gjelder falske nyheter, vil Island blant annet søke svar på hvordan myndigheter, politikere, sivilsamfunnet og andre samfunnsinstitusjoner kan respondere på spredningen av villedende informasjon. Island vil også se på hvilken rolle det nordiske samarbeidet kan spille i kampen mot falske nyheter og i å verne demokratiet.

Det tredje området Island vektlegger, er språkforståelsen i Norden, som er viktig for å få en dypere forståelse for hverandre og andres kulturer og historie. Studier peker på at nordboerne blir stadig dårligere til å forstå hverandre, både når det gjelder forståelse av det talte språket og evnen til å uttrykke seg muntlig og skriftlig.

6.9 Ministerrådets program for 2020

«Sammen om framtidens løsninger» er overskriften for Nordisk ministerråds formannskapsprogram for 2020 av Danmark, Færøyene og Grønland. Programmet skal først og fremst bidra til å virkeliggjøre Nordisk ministerråds nye Visjon 2030 om at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region.

Formannskapets mål er dels å styrke sammenhengen og samarbeidet internt i Norden og styrke regionens felles muligheter. Formannskapet støtter opp om Nordisk ministerråds tre strategiske prioriteringer: et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden, som også er prioriteringer som bidrar til å oppnå FNs bærekraftsmål.

Under prioriteringen «Det grønne Norden» vil formannskapet fortsette å videreutvikle det nordiske samarbeidet innenfor miljø, natur og klima. Norden skal bli enda grønnere og gå foran internasjonalt, for eksempel i forbindelse med å forbedre vilkårene for biologisk mangfold og for å redusere plast og avfall i verdens hav.

Under prioriteringen «Det konkurransedyktige Norden», vil formannskapet at Norden fortsatt styrker

sin posisjon som verdens mest omfattende regionale samarbeid og grenseløse region. Gjennom forskning, innovasjon, investeringer og digitalisering er ambisjonen for formannskapet å skape optimale konkurransevilkår for virksomheter i forbindelse med en grønn omstilling og sirkulære klimavennlige løsninger til gagn for Norden og resten av verden.

Under prioriteringen «Det sosialt bærekraftige Norden» understreker formannskapet at Nordens kraft bygger på felles verdier som tillit, demokrati og likestilling. Men disse verdiene utfordres av en global verden som kommer stadig tettere på. Formannskapet ser undervisnings- og kulturområdet som gode plattformer for tiltak som skal bevare og styrke den sosiale sammenhengen på tvers av de nordiske landene, og også for kjennskapen til nordiske språk.

6.10 Nordisk råds priser

Nordisk råds prisutdeling fant sted i Konserthuset i Stockholm, 29. oktober 2019. Prisene er på 350 000 danske kroner hver og deles ut i forbindelse med Nordisk råds årlige sesjon.

Den danske forfatteren Jonas Eika fikk Nordisk råds litteraturpris for novellesamlingen «Efter solen» (Basilisk, 2018). Norske nominerte var Jan Grue, for verket «Jeg lever et liv som ligner deres. En levnetsbeskrivelse», og Eldrid Lunden, for diktsamlingen «Det er berre eit spørsmål om tid».

Den norske forfatteren Kristin Roskifte fikk Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris for bildeboken «Alle sammen teller». Eli Hovdenak var nominert for bildeboken «Det var ikke en busk».

Nordisk råds filmpris gikk til filmen «Dronningen» av den danske manuskriptforfatter og instruktør May el-Toukhy, manuskriptforfatter Maren Louise Käehne og produsentene Caroline Blanco og René Ezra. Filmen «Blindsonen» fra Norge var nominert, med instruktør og manusforfatter Tuva Novotny, og producer Elisabeth Kvithyll.

Nordisk råds musikkpris gikk til den islandske performer og multiinstrumentalist Gyða Valtýsdóttir. Fra Norge var dirigent Grete Pedersen og sangeren Elias Akselsen nominert.

Nordisk råds miljøpris gikk til Greta Thunberg, som valgte å ikke å ta imot prisen som en protest mot det hun anså som manglende klimahandling fra Nordens politikere. Thunberg var også nominert fra Norge.

7. Nordisk råds temasesjon

7.1 Aktuell debatt om likestilling

Nordisk råds temadebatt fant sted i København 9. april, under overskriften «Likestilling – en forutsetning for demokrati». Nina Sandberg var Utvalget for velferd i Norden sin talsperson under denne debatten. Sandberg

viste til utvalgets arbeid på likestillingsområdet, herunder forslag til Nordisk ministerråd om å innføre like lønnsattest i Norden, etter inspirasjon fra Island. Sandberg mente likestilling krever et kontinuerlig målrettet arbeid i Norden, og understreket viktigheten av å fokusere på menn og maskulinitet i dette arbeidet. Sandberg oppfordret ministerrådet til å forsterke innsatsen for innvandrerkvinner og deres deltakelse arbeidslivet. Sandberg og flere av inn lederne var også opp tatt av kartlegginger og innsatser i Norden i kjølvannet av #metoo.

Bente Stein Mathisen deltok i debatten på vegne av Den konservative gruppen og fokuserte i sitt innlegg på et stadig kjønnsdelt arbeidsmarked og at det fremdeles er for få kvinner i ledende stillinger, spesielt i privat sektor. Mathisen viste til grep som er gjort i Norge, som tredeling av foreldrepermisjonen, for å få flere fedre til å være hjemme med barna. Til dette kommenterte Mathisen at Den konservative gruppen mener foreldrene må ha større frihet til selv å velge hvordan permisjonen skal deles mellom foreldre.

Den danske samarbeidsminister og likestillingsminister Eva Kjer Hansen (Venstre), og den islandske helseminister Svandís Svavarsdóttir (Venstrepartiet – De Grønne) holdt begge redegjørelser under debatten. Eva Kjer Hansen viste til FNs kvinnekonferanse i New York og pekte på Nordens forpliktelse til å påvirke og høyne ambisjonsnivået på likestillingsområdet i andre deler av verden. Kjer Hansen la til at vi i Norden fremdeles har utfordringer som skal jobbes med, bl.a. når det gjelder et kjønnsdelt arbeidsmarked, og stereotype kjønnsoppfatninger. Kjer Hansen avsluttet med å vise til at ministrene gjennom det nye likestillingsprogrammet vil ha fokus på temaer som makt og innflytelse, oppfølging av #metoo og styrking av innsatsene på LGBTHI-området.

7.2 Andre saker

Islands helseminister Svandís Svavarsdóttir (Venstrepartiet – De Grønne) redegjorde for Nordisk ministerråds strategi for å motvirke antibiotikaresistens (Dokument 4/2019). Bente Stein Mathisen var velferdsutvalgets talsperson og var skuffet over Nordisk ministerråds fremdrift i arbeidet. Mathisen etterlyste en nordisk informasjonskampanje, som var et av de 12 forslagene som ministerrådet skulle arbeide med. Mathisen gjentok også Nordisk råds ønske om en felles nordisk handlingsplan mot antibiotikaresistens, og mente Nordisk råd burde få en årlig redegjørelse om fremdriften i arbeidet mot antibiotikaresistens. Ketil Kjenseth holdt innlegg på vegne av Nordisk råds utvalg for bærekraft, som støtter forslaget om en egen nordisk handlingsplan. Kjenseth etterlyste mer forskning for å få utviklet nye typer antibiotika. Øystein Langholm Hansen var Den sosialdemokratiske gruppens talsperson og mente Norden må stå samlet for å få ned forbruket av antibiotika

hos befolkningen, men også i landbruket og i havbruket, gjennom nye og bedre produksjonsformer.

Medlemsforslag om å ikke deportere til farlige land (A 1787/velferd) ble lagt frem som nytt medlemsforslag av Nordisk grønt venstre under Nordisk råds sesjon i 2018. Medlemsforslaget går blant annet ut på at Nordisk råd skal anbefale de nordiske lands regjeringer å forsikre at asylsøkere ikke utvises til land der deres liv og frihet trues, der asylsøkere risikerer å bli utsatt for tortur og umenneskelig behandling, eller til land med en uklar sikkerhetssituasjon. Bente Stein Mathisen var Utvalget for velferd i Norden sin talsperson, og la i sitt innlegg frem utvalgets begrunnelse for å avvise forslaget. Forslaget ble ikke vedtatt av plenum.

Medlemsforslag om å tillate seksuelle minoriteter å donere blod (A 1788/velferd) ble lagt frem av Nordisk grønt venstre. Forslaget ble ikke vedtatt av plenum.

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden fremmet et forslag (A 1777/kultur) om at Nordisk råd anbefaler Nordisk ministerråd å iverksette en strategisk innsats for å styrke det nordiske musikklivet, herunder å sørge for et sterkere fokus på nordisk musikk i programtilbudet til rikskringkasterne i de nordiske landene. Dette er et godt tiltak for å løfte frem god nordisk musikk, som har en tendens til å forsvinne i tilbudet av engelskspråklig musikk. Forslaget ble vedtatt.

8. Presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen

8.1 Presidiet

Delegasjonsmedlemmene Michael Tetzschner, Martin Kolberg og Heidi Greni har i perioden vært norske medlemmer av presidiet. Presidiet er Nordisk råds høyeste besluttede organ mellom sesjonene og kan treffe beslutninger på rådets vegne. Presidiet har ansvar for overgripende politiske spørsmål, herunder budsjett, utenriks- og sikkerhetspolitikk og internasjonalt samarbeid. Presidiet har også ansvar for overordnede administrative spørsmål og planlegging av Nordisk råds møter og sesjoner.

Presidiet avholdt seks møter i 2019. I forbindelse med Nordisk råds sesjon i Stockholm avholdt presidiet også møter med de nordiske utenriksministrene, samarbeidsministrene, presidiet i Vestnordisk råd og med russiske parlamentarikere, samt avholdt en lunsj for de internasjonale gjestene. Det årlige møte mellom presidiet og presidiet i Baltisk parlamentarisk forsamling ble avholdt i desember på Jevnaker. I tilknytning til møtet ble det avholdt et seminar om de nordiske og baltiske landenes forhold til Kina og kinesiske investeringer.

Presidiets arbeid under året tok utgangspunkt i det svenske presidentskapsprogrammet «Nordens hverdag – demokrati og folkelig forankring», med likestilling, di-

gital kompetanse, grensehinder og klima som overordnede tema.

Presidiet arbeidet videre med en strategi for styrke nordisk samarbeid innen samfunnssikkerhet. En arbeidsgruppe ledet av Wille Rydman (Den konservative gruppen) samlet inn innspill fra relevante myndigheter og organisasjoner i de nordiske landene og la frem sitt forslag til strategi på presidiets septembermøte. Strategien ble vedtatt på Nordisk råds sesjon i Stockholm.

Et annet viktig tema for presidiet i 2019 var Nordisk råds priser. En ekstern evaluering ble gjennomført, som omfattet både antallet og innretningen på prisene og organiseringen og formatet på prisutdelingen. Flertallet i presidiet ønsket å fastholde på antallet priser og å opprettholde formatet på prisutdelingen med nominerte til stede og annonsering av vinneren under prisutdelingen.

Presidiet avholdt sitt årlige forsvarspolitiske rundebordsmøte med formannskapslandet i NORDEFECO, i juni 2019 i Stockholm. Statssekretær Jan-Olof Lind (Socialdemokraterna) innledet med et tilbakeblikk på ti år med nordisk forsvarssamarbeid i nåværende form og videreutvikling av samarbeidet under ambisjonen lagt i visjonen frem mot 2025, etterfulgt av en diskusjon om hvordan det nordiske forsvarssamarbeidet kan være en plattform for å bygge regional sikkerhet og bli mer langtgående også under eventuelle krise- og konfliktsituasjoner.

8.2 Utvalget for vekst og utvikling

Utvalget for vekst og utvikling i Norden har i perioden hatt syv norske medlemmer: Ruth Grung, Stein Erik Lauvås, Nils Aage Jegstad, Solveig Sundbø Abrahamsen, Helge André Njåstad, Freddy André Øvstegård og Torhild Bransdal. Utvalget ledes av den svenske sosialdemokraten Pyry Niemi.

Utvalget har ansvar for saker som angår arbeidsmarked og arbeidsmiljø, næring, handel og industri, energi, bekjempelse av grensehindre, transport og transportsikkerhet. Videre behandler utvalget spørsmål innenfor finans og økonomisk politikk, herunder rammevilkårene for forskning, produksjon og handel, og fri bevegelse på arbeidsmarkedene i Norden. Regional- og strukturpolitikk, kommunikasjon og IT tilhører også arbeidsområdene til Utvalget for vekst og utvikling i Norden.

Stein Erik Lauvås og Nils Aage Jegstad er utvalgets rapportører på transport. Ruth Grung er utvalgets rapportør på energi og digitalisering. Lauvås er i tillegg en av utvalgets tre rapportører på grensehinder.

Utvalgets prioriteringer i 2019 har vært samarbeid om transportpolitikk i Norden, spesielt jernbane og kravet om gjenopprettelse av ministerrådet for transport, byggestandarder, skatteflukt, FNs bærekraftsmål, energi, digitalisering og grensehinder.

Utvalgets sommermøte fant sted i Göteborg med følgende besøk: Göteborgs Hamn (sjøfart og elektrifisering av havner/transport), Lindholmen Science Park (digitalisering og transport), Film i Väst (Film som industri), Västra Götalandsregionen (transportspørsmål), Sveriges Byggindustrier (byggestandarder), Göteborg och Co (turistnæringen). Utvalget hadde også et miniseminar om skatteflukt.

8.3 Utvalget for et bærekraftig Norden

Utvalget for et bærekraftig Norden hadde i 2019 tre norske medlemmer: Ingalill Olsen, Ketil Kjenseth og Willfred Nordlund. Utvalget ble ledet av Ketil Kjenseth.

Utvalget har ansvar for saker som berører miljø, naturvern og naturressurser, herunder utnyttelse av ressursene innen jordbruk, fiskeri og skogbruk. Klimaspørsmål er en viktig del av arbeidet, da med særlig fokus på FN's bærekraftsmål. Forbrukerrettigheter og atomsikkerhet er også tema som hører til utvalgets arbeidsområder.

Utvalget behandlet saker på en rekke områder i 2019, blant annet sirkulær økonomi, bærekraftig forbruk og produksjon, biologisk mangfold, bærekraftig byggesektor, gjenbruk, involvering av unge i klimabatten og grønn finansiering. Blant de konkrete forslagene som utvalget har arbeidet med, er forskning på forsurening av havet, karbonfangst og -lagring, mikropplast i drikkevann, strategier for gjenbruk, tiltak for reduksjon av matsvinn, etablering av nordisk database for havmiljødata og tiltak for å redusere overgjødning av Østersjøen. Videre har utvalget fokusert på å fremme Nordens stemme i FN's forhandlinger om en avtale om biologisk mangfold. Representanter fra utvalget har deltatt på FN's klimatoppmøte COP25 i Madrid og på seminar om energi i Brussel.

Utvalgets sommermøte ble holdt i København. Temaene for møtet var en bærekraftig byggesektor, sirkulær økonomi og biologisk mangfold.

Under Nordisk råds sesjon i Stockholm i oktober hadde utvalget samrådsmøte med de nordiske miljøministrene. Tema for møtet var biodiversitet, Nordisk ministerråds erklæring om nullutslipp av CO₂, og forbrukernes rolle i kampen mot klimaendringer. Utvalget har særlig fokusert på å involvere unge i politiske prosesser, og da særlig i utformingen av nye globale avtaler.

8.4 Utvalget for kunnskap og kultur

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden hadde i 2019 fire norske medlemmer: Jorodd Asphjell, Norunn Tveiten Benestad, Marianne Synnes Emblemsvåg og Erlend Wiborg. Kjell-Arne Ottosson fra Sverige (Midtengruppen) ledet utvalget.

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden behandler spørsmål og utvikler politiske tiltak innenfor områdene kultur, forskning og utdanning, nye medier, kom-

petanseutvikling og innovasjon i utdanningene. Sivilsamfunn, idrett og barne- og ungdomskultur hører også inn under utvalgets ansvarsområder.

Utvalget behandlet saker på en rekke områder i 2019, blant annet frafall i skolen og relasjon til folkehelse, avskaffelse av geoblokking i nordiske medier, gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og eksamensbevis i de nordiske landene, digitalisering, oppfølging av Nordisk ministerråds kulturpolitiske redegjørelse, styrking av nordisk friluftsliv, nordisk språkforståelse og økt fokus på Norden i skolen. Blant de konkrete forslagene som utvalget har fremmet, kan nevnes nordisk handlingsplan for friluftsliv, samarbeid mellom nordiske folkehøyskoler og mobilitet for studenter, felles nordisk søknad om å arrangere fotball-VM for kvinner i 2027, og felles nordisk autorisasjonsordning for osteopater.

Utvalgets sommermøte fant sted på Færøyene. Temaene for møtet var kulturarv, kulturturisme, utdanning og digitalisering, frafall i skolen og unge i arbeid.

Under Nordisk råds sesjon i Stockholm i oktober hadde utvalget samrådsmøte med de nordiske kulturministrene. På møtet ble det diskutert hvordan rapporten om nordisk TV på tvers av grenser best kan følges opp. Videre ble det diskutert hvordan kultursamarbeid kan bidra til å styrke nordisk språkforståelse.

8.5 Utvalget for velferd

Utvalget for velferd i Norden hadde i 2019 tre norske medlemmer: Bente Stein Mathisen, leder av utvalget, Nina Sandberg og Ulf Leirstein/Solveig Horne. Utvalget for velferd i Norden har fokus på den nordiske velferdsmodellen. Utvalget beskjeftiger seg med emner som omsorg for barn, ungdom og eldre, funksjonshindringer og alkohol-, narkotika- og misbruksspørsmål. I tillegg er likestilling, borgerrettigheter, demokrati, menneskerettigheter og bekjempelse av kriminalitet på agendaen. Integrering, migrasjon og flyktninger, boligpolitikk og urbefolkningens vilkår i Norden hører også til under dette utvalget. I 2019 hadde utvalget særlig fokus på ulikhet i helse, likestilling på arbeidsmarkedet, oppfølgingen av #metoo og utsatte barn og unge.

Utvalget for velferd i Norden behandlet en rekke medlemsforslag under året, deriblant medlemsforslag om e-helse og et felles nordisk e-ID. Sammen med lederen av Nordisk råds utvalg for vekst og utvikling deltok Bente Stein Mathisen i en politisk dialog med de nordiske digitaliseringsministrene om sistnevnte medlemsforslag.

Utvalget har under året stilt spørsmål til den grønlandske og danske regjeringen, etter at den siste befolkningsundersøkelsen i Grønland viste svært urovekkende tall for selvmord blant unge og seksuelt misbruk av barn og unge. Spørsmål ble også rettet til Nordisk ministerråd om hvilke tiltak og grep som gjøres fra nordisk side.

Sammen med Stortingets delegasjon til Nordisk råd arrangerte utvalget en nordisk rundebordskonferanse om likestilling og seksuell trakassering i parlamentene i Stortinget 5. juni 2019. Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen holdt åpningsinnlegg sammen med Sveriges talmann Andreas Norlén. Bente Stein Mathisen ledet møtet sammen med Ingjerd Schou, leder av Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentarikerforsamling. Nina Sandberg oppsummerte møtet.

Utvalgets sommermøte var lagt til Åland, der medlemmene blant annet fikk informasjon om arbeidet med den finske helsereformen, tilbud for barn og unge i utkantområder og integrasjon på arbeidsmarkedet.

Under Nordisk råds sesjon i Helsingfors hadde utvalget samrådsmøte med den finske likestillingsministeren Thomas Blomquist (Svenska folkpartiet), der fokus var på menn og maskulinitet, likestilling på arbeidsmarkedet og #metoo.

Utvalget har i 2019 vært representert i BSPSs arbeidsgruppe om migrasjon og integrasjon ved Ulf Leirstein.

8.6 Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgaver er å utøve den parlamentariske kontrollen over den virksomheten som finansieres over Nordisk ministerråds budsjett, inklusive de nordiske institusjonene, utføre særskilte kontrolloppgaver, kontrollere og godkjenne årsberetninger og revisjonsberetninger. Kontrollkomiteens leder har i 2019 vært Ruth Grung.

En viktig oppgave for komiteen er å granske den danske riksrevisjonens beretninger over Nordisk råd, Nordisk ministerråd og Nordisk kulturfonds regnskaper. Kontrollkomiteen har merket seg riksrevisjonens bemerkninger om svakheter i det felles økonomisystemet for disse tre institusjonene, som har medført økt risiko for uberettigede endringer og disposisjoner, og at riksrevisjonen har bedt institusjonene om å gjennomgå alle utbetalinger som er foretatt i perioden 1. januar 2018 til 30. april 2019, da et nytt økonomisystem ble tatt i bruk. Kontrollkomiteen så alvorlig på situasjonen og ba om at det i tillegg blir tatt stikkprøver for utbetalinger fem år tilbake i tid, og uttrykte en forventning overfor Nordisk ministerråd om at det nye økonomisystemet svarer på de bemerkninger riksrevisjonen har lagt frem. Kontrollkomiteen oppfordret også til at Nordisk råds utvalg får en oversikt over egen budsjettramme til hvert møte, og at utvalgene eventuelt må formelt søke om økt budsjettramme dersom de har behov for å overstige vedtatt ramme, og at presidiet innfører retningslinjer for disponeringen av Nordisk råds frie midler.

Kontrollkomiteen fører tilsyn med de 12 nordiske institusjonene og oversender rapporter fra besøk til institusjonene, Nordisk ministerråd og Nordisk råds presidium. Kontrollkomiteen vurderer om institusjonene

har rammevilkår og er innrettet til å bidra til nordisk merverdi. Kontrollkomiteen har over noe tid etterlyst bedre muligheter for å vurdere i hvilken grad institusjonene oppfyller kravet om «nordisk nytte», og fikk i 2019 gjennomslag for at institusjonene i kommende årsrapporter selv skal gi en vurdering av hvordan de mener de bidrar til dette.

På bakgrunn av flere institusjonsbesøk har kontrollkomiteen ment at det gjennomgående er for mange aktivitetsmål i bevilgningsbrevene fra Nordisk ministerråd til de nordiske institusjonene, og at det bør vurderes å gå fra kvantitative til kvalitative mål, som kan gi bedre rom for nyskaping og utvikling hos institusjonene.

Kontrollkomiteen har også ved gjennomgang av alle institusjonens årsrapporter bemerkt at disse utformes på ulike måter, hvorav de fleste ikke gir en oversikt over sammenheng mellom gjennomførte aktiviteter og målsettinger i bevilgningsbrevene.

Kontrollkomiteens leder, Ruth Grung, tok opp disse merknadene i sitt årlige møte med generalsekretæren i Nordisk ministerråd, Paula Lehtomäki, i desember 2019, som sa hun vil følge opp på merknadene.

9. Det parlamentariske østersjø samarbeidet

Formålet med Det parlamentariske østersjø samarbeidet (Baltic Sea Parliamentary Conference – BSPC) er å fremme den parlamentariske dialogen i Østersjøregionen og påvirke regjeringene i utviklingen av Østersjø samarbeidet. Den første parlamentariske østersjøkonferansen ble holdt i 1991. Til den årlige konferansen blir elleve nasjonale parlament, elleve regionale parlament og fem internasjonale organisasjoner, samt en rekke sivilsamfunnsorganisasjoner, invitert.

Jorodd Asphjell ble valgt til BSPCs president på sesjonen i Mariehamn, Åland i august 2018, og Stortinget har derfor hatt formannskapet i BSPC i 2019 og var vertskap for den 28. BSPC-sesjonen 24.–27. august 2019. Sesjonen hadde som overordnet tema «Rene hav og framtidens arbeidsmarked» og samlet rundt 200 deltakere fra de 11 medlemslandene.

I egenskap av BSPCs president har Jorodd Asphjell representert organisasjonen på en rekke internasjonale møter: Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation's (PABSEC) 52. general assembly i Jerevan 26. november 2018, Baltic Sea Day i St. Petersburg 22. mars 2019, møte mellom BSPC og PABSECs faste komiteer i Istanbul 2. april 2019, PABSECs 53. general assembly i Baku 20. juni 2019, Second International Forum «Development of Parliamentarism» i Moskva 30. juni 2019 og European Conference of Presidents of Parliament i Strasbourg 24. oktober 2019.

10. Vestnorden

Island, Færøyene og Grønland innledet i 1985 et parlamentarisk samarbeid, som siden 1997 har fått navnet Vestnordisk råd. Stortingets presidentskap besluttet høsten 2002 å etablere et samarbeid med Vestnordisk råd, og stortingsrepresentanter har siden deltatt på konferanser i regi av Vestnordisk råd, og ved

årsmøtene har et medlem av presidentskapet deltatt. Ved temakonferansene har som hovedregel representanter fra relevant fagkomité deltatt.

Stortingets tredje visepresident, Magne Rommetveit (A), deltok på Vestnordisk råds årsmøte 2019. Årsmøtet fant sted i Nuuk, Grønland, 22.–24. oktober.

Vedlegg 1:**Rekommandasjoner, fremstillinger og interne beslutninger 2019**

- Rek. 1/2019 - Finansiering til en Nordisk Filmkommission
- Rek. 2/2019 - Lancering af Spil Nordisk
- Rek. 3/2019 - Förstärkt civilrättsligt samarbete
- Rek. 4/2019 - Fortsatt nordiskt lagstiftningssamarbete
- Rek. 5/2019 - Norden som foregangsregion for å motvirke utenforskap
- Rek. 6/2019 - Felles nordisk komité for etisk godkjenning av klinisk forskning
- Rek. 7/2019 - Felles nordisk komité for etisk godkjenning av klinisk forskning
- Rek. 8/2019 - Nordisk Ministerråds samlede budget for 2020
- Rek. 9/2019 - Samarbejdsorganernes nordiske finansiering
- Rek. 10/2019 - Samarbetsprogram för utbildning och forskning 2019-2023
- Rek. 11/2019 - Nordisk handlingsplan friluftslivet
- Rek. 12/2019 - Fælles nordisk autorisationsordning osteopater
- Rek. 13/2019 - Förbättrade villkor för mobilitet för folkhögskolestudenter och ...
- Rek. 14/2019 - Ändret regelverk för studiemedel
- Rek. 15/2019 - Nordiskt samarbete mot hedersfortryck
- Rek. 16/2019 - E-recept inom Norden
- Rek. 17/2019 - Klimatsmart byggande i Norden
- Rek. 18/2019 - Förstärkning av de nordiska miljöfinansieringsinstrumenten
- Rek. 19/2019 - Bæredygtig forbrug og produktion
- Rek. 20/2019 - Norden som ledende innen bærekraftig havbruk og havøkonomi
- Rek. 21/2019 - Ömsesidigt godkännande av utbildning och yrkesmässiga kvalifikat...
- Rek. 22/2019 - Årlig barometer kring nordisk integration
- Rek. 23/2019 - Arktisk turismesamarbejde
- Rek. 24/2019 - Stärkt styrelsekompetens genom en säkrad mångfald
- Rek. 25/2019 - Sänkta utsläpp från flyget Interne beslutninger 2019
- IB 1/2019: Nordisk Råds strategi for samfunnssikkerhet
- IB 2/2019: Ændringer af Forretningsordenens paragraffer 44, 65 og 83

Vedlegg 2:**Sluttdokument fra 28. parlamentariske østersjøkonferansen****Conference Resolution**

Adopted by the 28th Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC) in Oslo on 27 August 2019

The participants, elected representatives from the Baltic Sea Region States, assembling in Oslo, Norway, 25-27 August 2019,

- stressing the importance of continued and sustainable political dialogue in the Baltic Sea region pursued through the Council of the Baltic Sea States (CBSS), which serves as an overall regional forum to focus on needs for cooperation and coordination among the Baltic Sea States,
- underlining the need for peaceful and close cooperation and neighbourliness based on democratic values, the rule of law, human rights as well as equal opportunities for all and urging the regular continuation of the CBSS Foreign Ministers meetings also under the Danish Presidency, furthermore calling again for a resumption of the Baltic Sea States Summits of the heads of governments if possible and closer cooperation at the level of other ministers, too;
- noting with appreciation achievements in developing practical cooperation in the Baltic Sea region within the framework of the Council of the Baltic Sea States, the Northern Dimension, cross-border cooperation programmes between the EU member states and Russia as well as the Interreg Baltic Sea Region programme;
- welcoming the efforts of the Latvian CBSS Presidency to improve coherence in Baltic Sea regional cooperation and acknowledging the progress of the CBSS – based on the priorities of Integrity and Social Security, Dialogue and Responsibility;
- highlighting the successful operation of the CBSS Project Support Facility as an efficient tool to support and encourage project – based cooperation in the Baltic Sea Region;
- approving of the detailed statements of the governments of the Baltic Sea countries on the 27th reso-

lution of the BSPC and the intensive support of the calls for action;

- discussing Cooperation, Clean Oceans and the Future of Working Life as well as Migration and Integration;

Call on the governments in the Baltic Sea Region, the CBSS and the EU,***Regarding Cooperation in the Region, to***

1. strengthen trust among all Member States of the Council of Baltic Sea States (CBSS) through further concrete efforts and measures;
2. intensify the early involvement of the next generation and respect the next generation's concerns more intensively in policy and decision-making processes via concrete measures of the governments to reinforce the foundations of trust and security in the Baltic Sea Region as an element of foreign policy;
3. continue cooperation within the framework of the Northern Dimension, cross-border cooperation programmes between EU member states and Russia as well as Interreg Baltic Sea Region programme, and actively engage in developing new generations of these programmes for the future,
4. conclude the current CBSS reform process and increase the focus on synergies between cooperation formats in the Baltic Sea Region, and
5. examine the possibilities to establish fruitful professional cooperation on the basis of international law – such as has existed very successfully for decades through institutions such as HELCOM in the field of environmental policy – in a comparable way in other policy areas as well,
6. further strengthen measures to combat terrorism and violent extremism in line with human rights obligations and the rule of law – recognising that the effective fight against terrorism and violent extremism is an important pillar for the preservation of democracy, the spread of disinformation

being one key element. Parliaments have a key role to play in this context, as well as in the awareness of all the measures taken to combat terrorism at the international level;

Regarding the Future of Working Life, to

7. implement and exchange of ideas on the ministerial level as early as possible, involving the social partners' current considerations and strategic approaches to meeting the considerable challenges with regard to ageing populations and thus pressures on pension systems, the new requirements of the labour market on skills and qualifications as well as digitalisation and further technological developments, the need for better synergies between educational systems as well as labour markets' demands and increasing labour mobility regarding their impacts on economic growth, for example countries suffering from highly skilled and competent individuals leaving the country due to better opportunities abroad (brain drain), social cohesion (between social groups) and social sustainability (between generations);
8. use the early exchange of current considerations and strategic approaches to meeting these challenges in the individual countries of the Baltic Sea region, the elaboration of common interfaces, but also the visualization of existing differences in the individual approaches as a decisive contribution to the joint further development of the entire region;
9. consider long-term labour market forecasts, including scenarios for digitising the world of work, the development through qualifications, occupations, sectors and regions and to exchange continuous and long-term research results on the development of employment and the labour market in the countries of the Baltic Sea Region. On this basis, a better possibility is to be opened up for measures to meet the challenges posed to the labour market by demographic, technical and qualification-specific structural change, which will take account of developments throughout the Baltic Sea region;
10. jointly discuss the enormous transformation of the world of work that can be expected from further digitisation in a forward-looking and early manner and to explore ways in which these can be better countered by comparable procedures;
11. agree on fair framework conditions with regard to the design of working conditions in a digital economy and to further facilitate entrepreneurial activity across borders;
12. improve gender parity and ensure stronger involvement of women in the workforce by enabling compatibility of career and family work as well as

equal employment opportunity and thereby reducing the gender pay gap;

13. step up the efforts to support youths who are currently not in employment, education, or training (NEET) back into education or the labour market - based on best practices and the results of cross-sectoral, transnational cooperation;

Regarding Safeguarding the Oceans –

Achieving the 2030 UN Sustainable Development Goals, to

14. consistently implement the amended Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Waste and their Disposal signed by 187 states, considering its amendment and decisions on plastic wastes, adopted on 10 May 2019 by the Fourteenth meeting of the Conference of the Parties to the Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Waste and their Disposal as important contributions to combating of the pollution of the seas by plastic waste in accordance with the resolutions of the BSPC;
15. support the further development of a legally-binding, globally-reaching mechanism for managing plastic waste towards the consistent combating of the pollution of the seas by plastic waste in accordance with the resolutions of the BSPC;
16. promote, through appropriate measures, the accelerated digitalisation of vessel traffic and green shipping to achieve the 2030 objectives as soon as possible;
17. support the plastic waste partnership established by the Fourteenth meeting of the Conference of the Parties to the Basel Convention to mobilize the resources, interests and expertise of business, government, academic and civil society to assist in the implementation of new measures to reduce the generation of these wastes, including microplastics, providing a range of practical support, including tools, best practices, technical and financial assistance;
18. organise concerted action for appropriate regulation at the global level to strengthen enavigation and pave the way for autonomous shipping;
19. use the ongoing changes and processes on ecologically and biologically significant areas and maritime spatial planning systematically as a sufficient and necessary tool to achieve the Sustainable Development Goal 14 on protecting and restoring ecosystems of the UN 2030 goals and intensify all continuing efforts in meeting the SDG 14 targets;
20. jointly develop far-reaching measures and proposals for the UN Conference on oceans 2020 and

try to further evolve these together at the UN level and achieve more decisive action at the international level to ensure political support for these measures in the field of improving the state of the oceans and its recovery;

21. support in-depth marine research and innovation in the conservation and sustainable use of marine biological diversity;
22. ensure that the provisions of the UN Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (1991) (Espoo Convention) are complied with in the implementation of projects with transboundary impacts in the Baltic Sea area;
23. ensure that large scale projects that affect the coastlines and coastal areas and that have a major impact on ecosystems in the Baltic Sea region have to comply with the obligations arising from relevant international treaties and conventions, including the Espoo Convention and the Helsinki Convention;
24. with regard to the detection of unexploded ordnance and buried/deposited ammunition present in the Baltic Sea, and with reference to current HELCOM activities, work together and develop a cross-border, sustainable strategy for dealing with this, call on the CBSS to explore the possibility to create a financing tool, i.e. to monitor, contain/secure, salvage or destroy, as the unexploded ordnance in the Baltic Sea may constitute a danger to humans and the environment, especially with regard to shipping routes and coastal waters used by tourists; based on such monitoring results a commission of experts has to evaluate and analyse the risks outgoing from the buried/deposited ammunition annually and issue recommendations for action;

Regarding Migration and Integration, to

25. explore the possibility of a Baltic Sea-wide agreement on the future management of migration;
26. consider – as best practice examples – the implementation of “one stop institutions” where migrants can receive all necessary services in one place as well as the possibility of personal integration plans;
27. take measures to facilitate direct and regular contacts between newcomers and locals, local institutions, civil society organisations, communities and individuals;
28. support dialogue platforms as open and regular communication and coordination tools for involved stakeholders to broaden the societal dialogue;
29. improve within the framework of strategic approaches to integration the receptiveness of host societies through increased democratic participation in integration, with a stronger focus on the municipal level as the area of daily coexistence;
30. support and promote a municipal multi-stakeholder governance of refugee integration including systematic participation and multi-stakeholder exchange between politics, the business sector and civil society;
31. examine the extent to which the regular exchange of best practice examples throughout the Baltic Sea region will make it possible to harmonise migration strategies;

Furthermore, the Conference Decides, to

32. welcome with gratitude the kind offer by the Parliament of Lithuania to host the 29th Baltic Sea Parliamentary Conference in Vilnius on 22-25 August 2020.

